

DELEGATURA UOKiK w KATOWICACH

Katowice, dnia 31.12.2008r.

RKT-61-73/08/AW

DECYZJA Nr RKT – 108/2008

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331; Dz.U. Nr 99, poz. 660 i Dz.U. Nr 171, poz. 1206) oraz §7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. w Warszawie, ul. Grójecka 17,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

- I. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** określoną w art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy bezprawne działanie „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie polegające na ograniczeniu prawa konsumenta do zmiany umowy przewozu poprzez zamieszczenie w treści *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne”* postanowienia o brzmieniu: *„Zmiana umowy przewozu po rozpoczęciu terminu ważności biletu w relacji do 100 km jest możliwa w przypadku: przejścia do wyższej klasy wagonu i/lub kategorii pociągu, zmiany drogi przewozu na dłuższą lub przejazdu poza stację przeznaczenia tą samą lub dłuższą drogą.”*, co nastąpiło z naruszeniem art. 17 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tekst jedn.: Dz.U. 2000r. Nr 50 poz. 601 z późn. zm.) i **stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 21.04.2008r.,**
- II. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** określoną w art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy bezprawne działanie „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie polegające na ograniczeniu prawa konsumenta do odstąpienia od umowy przewozu i uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego poprzez zamieszczenie w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: *„Podróżny z jednorazowym biletem na przejazd w relacji do 100 km, który zamierza rozpocząć przejazd ze stacji pośredniej, położonej na drodze przewozu jest zobowiązany do nabycia w kasie biletowej lub w pociągu (na zasadach określonych w §10 ust.19 Regulaminu), nowego biletu na faktyczny przejazd. Posiadany przez podróżnego poprzedni bilet nie podlega zwrotowi. Rozpoczęcie przejazdu od stacji pośredniej położonej na drodze przewozu jest traktowane jak przerwa w podróży.”*, co nastąpiło z naruszeniem art. 17 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe, i **stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 29.09.2008r.,**
- III. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** określoną w art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy bezprawne działanie „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie polegające na wyłączeniu prawa konsumenta do zmiany umowy przewozu w efekcie

zamieszczenia w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Zmiana umowy przewozu w zakresie terminu wyjazdu na podstawie biletów jednorazowych w relacjach do 100 km – po rozpoczęciu terminu ważności nie jest możliwa.*”, co nastąpiło z naruszeniem art. 17 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe, i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania,**

IV. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** określoną w art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy bezprawne działanie „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie polegające na wyłączeniu prawa konsumenta do uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego poprzez zamieszczenie w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Nie dokonuje się zwrotu należności za bilet w relacji do 100 km:*

1) *całkowicie niewykorzystany wydany na przejazd „T”,*

2) *w razie rezygnacji z przejazdu „tam” na podstawie biletu „T/P”, po rozpoczęciu terminu jego ważności.*”,

co nastąpiło z naruszeniem art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe, i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania,**

V. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** określoną w art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy bezprawne działanie „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie polegające na wyłączeniu prawa konsumenta do uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego poprzez zamieszczenie w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Kasa prowadząca sprzedaż danego rodzaju biletów okresowych i innych na przejazdy wielokrotne, dokonuje zwrotu należności za: całkowicie niewykorzystany bilet turystyczny. Nie zwraca się należności za bilet turystyczny po rozpoczęciu terminu jego ważności.*”, co nastąpiło z naruszeniem art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe, i **stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 29.09.2008r.,**

VI. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** określoną w art. 24 ust. 1 i 2 tej ustawy bezprawne działanie „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie polegające na zamieszczeniu w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*W przypadku braku dyspozycji w sprawie dalszego postępowania z przesyłką - przesyłka podlega likwidacji po upływie 10 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej niż po upływie 5 dni od zawiadomienia osoby uprawnionej o zamierzonej likwidacji.*”, w którym termin przechowywania przesyłek konduktorskich przed przystąpieniem do ich zniszczenia określono w wymiarze naruszającym art. 58 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe, i **stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 29.09.2008r.,**

VII. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **nakłada się** na „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie **karę pieniężną** w wysokości 100 000 PLN (słownie złotych: sto tysięcy), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punktach I - VI sentencji niniejszej decyzji,

VIII. na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 80 tej ustawy postanawia się obciążyć „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. z siedzibą w Warszawie kosztami przeprowadzonego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów i zobowiązać ww. przedsiębiorcę do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 29,00 PLN (słownie złotych: dwadzieścia dziewięć).

Uzasadnienie

W okresie od dnia 21.12.2007r. do dnia 04.04.2008r., w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej Organem Antymonopolowym), zostało przeprowadzone z urzędu postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy „PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. w Warszawie, ul. Grójecka 17, (zwana dalej PKP) może stosować praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, o jakich mowa w art. 24 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów. W toku przedmiotowego postępowania zbadano pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa warunki *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne” (RPO-PR)* wprowadzonego Uchwałą Nr 266/2007 Zarządu „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. z dnia 17.07.2007r. (zwanego dalej *Regulaminem*).

Ponieważ analiza treści *Regulaminu* dała podstawy do przyjęcia, że mogło dojść do naruszenia przez PKP przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w dniu 06.06.2008r. *Postanowieniem Nr 1* wszczęte zostało w tej sprawie postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (karta nr 1). PKP postawiony został zarzut podejmowania bezprawnych działań godzących w zbiorowe interesy konsumentów, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na:

1. ograniczeniu prawa konsumenta do zmiany umowy przewozu poprzez zamieszczenie w treści *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne”* postanowienia o brzmieniu: „*Zmiana umowy przewozu po rozpoczęciu terminu ważności biletu w relacji do 100 km jest możliwa w przypadku: przejścia do wyższej klasy wagonu i/lub kategorii pociągu, zmiany drogi przewozu na dłuższą lub przejazdu poza stację przeznaczenia tą samą lub dłuższą drogą.*”, które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tekst jedn.: Dz.U. 2000r. Nr 50 poz. 601 z późn. zm.),
2. ograniczeniu prawa konsumenta do odstąpienia od umowy przewozu i uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego poprzez zamieszczenie w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Podróżny z jednorazowym biletem na przejazd w relacji do 100 km, który zamierza rozpocząć przejazd ze stacji pośredniej, położonej na drodze przewozu jest zobowiązany do nabycia w kasie biletowej lub w pociągu (na zasadach określonych w §10 ust.19 Regulaminu), nowego biletu na faktyczny przejazd. Posiadany przez podróżnego poprzedni bilet nie podlega zwrotowi. Rozpoczęcie przejazdu od stacji pośredniej położonej na drodze przewozu jest traktowane jak przerwa w podróży.*”, które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe,
3. wyłączeniu prawa konsumenta do zmiany umowy przewozu w efekcie zamieszczenia w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Zmiana umowy przewozu w zakresie terminu wyjazdu na podstawie biletów jednorazowych w relacjach do 100 km – po rozpoczęciu terminu ważności nie jest możliwa.*”, które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe,
4. wyłączeniu prawa konsumenta do uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego poprzez zamieszczenie w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Nie dokonuje się zwrotu należności za bilet w relacji do 100 km:*
 - 1) *całkowicie niewykorzystany wydany na przejazd „T”*,
 - 2) *w razie rezygnacji z przejazdu „tam” na podstawie biletu „T/P”*, *po rozpoczęciu terminu jego ważności.*”,
które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe,
5. wyłączeniu prawa konsumenta do uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego poprzez zamieszczenie

w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Kasa prowadząca sprzedaż danego rodzaju biletów okresowych i innych na przejazdy wielokrotne, dokonuje zwrotu należności za: całkowicie niewykorzystany bilet turystyczny. Nie zwraca się należności za bilet turystyczny po rozpoczęciu terminu jego ważności.*”, które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe,

6. zamieszczeniu w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*W przypadku braku dyspozycji w sprawie dalszego postępowania z przesyłką - przesyłka podlega likwidacji po upływie 10 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej niż po upływie 5 dni od zawiadomienia osoby uprawnionej o zamierzonej likwidacji.*”, w którym termin przechowywania przesyłek konduktorskich przed przystąpieniem do ich zniszczenia określono w wymiarze, który może zostać uznany za niezgodny z art. 58 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów PKP podniosła, co następuje.

W odniesieniu do §12 ust. 13 *Regulaminu* o brzmieniu: „*Zmiana umowy przewozu po rozpoczęciu terminu ważności biletu w relacji do 100 km jest możliwa w przypadku: przejścia do wyższej klasy wagonu i/lub kategorii pociągu, zmiany drogi przewozu na dłuższą lub przejazdu poza stację przeznaczenia tą samą lub dłuższą drogą.*” PKP podniosła, że sprzedaje bilety jednorazowe do 100 km na przejazdy pociągami osobowymi i pociągami pospiesznymi. Na tego rodzaju biletach wskazuje się m.in. dzień ważności (bilety jednorazowe na odległość do 100 km są ważne jeden dzień, dzień liczy się od godz. 0:01 do 24:00), klasę wagonu i kategorię pociągu w jakiej ważny jest bilet na przejazd. Podróż na podstawie takiego biletu może zostać zrealizowana dowolnym pociągiem osobowym lub pospiesznym o dowolnej porze w ciągu całego dnia ważności biletu. Podróżny sam decyduje, o której godzinie wsiądzie do pociągu i zrealizuje przejazd na podstawie zakupionego biletu. Z uwagi na fakt, że przewoźnik nie sprzedaje biletów na przejazd konkretnym pociągiem, a tym samym daje podróżnemu prawo do wykorzystania zakupionego biletu w ciągu całego dnia jego ważności, w ocenie przewoźnika niemożliwe jest, albo prawie niemożliwe, jednoznaczne wskazanie momentu rozpoczęcia podróży na podstawie takiego biletu (tj. wejścia do pociągu z zamiarem odbycia przejazdu w tym pociągu).

Powyższe postanowienie §12 ust. 13 dotyczyło wyłącznie przypadków, kiedy podróżny z biletem na przejazd ważnym w danym dniu zamierzał przed rozpoczęciem przejazdu (tj. przed faktycznym wejściem do pociągu w celu zrealizowania przejazdu) zmienić warunki zawartej umowy aczkolwiek wcale nie wykluczał możliwości zrealizowania przejazdu na podstawie biletu ważnego na przejazd pociągiem pospiesznym w niższej kategorii pociągu, tzn. w pociągu osobowym.

Zarazem PKP zwróciła uwagę, że zgodnie z postanowieniami §12 ust. 6 „*Jeżeli przed lub niezwłocznie po wejściu do pociągu podróżny zgłosi zamiar przejazdu: 1) w pociągu niższej kategorii, 2) w niższej klasie wagonu, 3) przez mniejszą liczbę osób, na części lub na całej drodze przewozu, kierownik pociągu dokonuje poświadczenia o wykorzystaniu, w zakresie wskazanym przez podróżnego.*” Tym samym przewoźnik nie ograniczał prawa podróżnego do zmiany umowy przewozu polegającej na przejściu z ważnym biletem na odległość do 100 km wydanym na przejazd pociągiem pospiesznym – do pociągu osobowego w celu zrealizowania przejazdu tym pociągiem w relacji wskazanej na bilecie (zmiany umowy przewozu w zakresie zmiany kategorii pociągu na niższą). W takim przypadku kierownik pociągu poświadczał na bilecie fakt korzystania z niższej kategorii pociągu i na tej podstawie podróżnemu przysługiwał częściowy zwrot należności (tj. różnica pomiędzy uiszczoną opłatą za przejazd pociągiem pospiesznym a opłatą za faktycznie zrealizowany przejazd w pociągu osobowym).

PKP zaznaczyła, że w obecnym stanie dopuszcza możliwość zmiany umowy w powyższym zakresie, zarówno przed, jak i po rozpoczęciu przejazdu, a od dnia 21.04.2008r. §12 ust.13 nie obowiązuje, gdyż postanowienie to zostało wykreślone w całości z postanowień *Regulaminu*.

W odniesieniu do §14 ust.2 *Regulaminu* o brzmieniu: „*Nie dokonuje się zwrotu należności za bilet w relacji do 100 km:*

- 1) *całkowicie niewykorzystany wydany na przejazd „T”,*
- 2) *w razie rezygnacji z przejazdu „tam” na podstawie biletu „T/P”, po rozpoczęciu terminu jego ważności.”*

PKP poinformowała, że brzmienie tego postanowienia od dnia 21.04.2008r. uległo zmianie, a mianowicie kropkę na końcu zdania zastąpiono przecinkiem i dodano zapis „*z zastrzeżeniem postanowień ust. 4, 4a, 5, 11, 14*”. W związku z powyższym PKP dopuściła możliwość zwrotu należności za bilet w relacji do 100 km po rozpoczęciu terminu jego ważności, gdy został:

- zakupiony w przedsprzedaży,
- zwrócony nie później niż przed upływem trzech godzin, licząc od godziny zakupu biletu w kasie biletowej (dot. biletów zakupionych w dniu wyjazdu).

Poprzez zapis „zwrócony” przewoźnik rozumie uzyskanie przez podróżnego w ciągu wyżej wspomnianych trzech godzin odpowiedniego poświadczenia na bilecie o całkowitej lub częściowej rezygnacji z przejazdu, na warunkach określonych w §14 ust.1 pkt 1 *Regulaminu*. Należności za całkowicie lub częściowo niewykorzystane bilety odpowiednio poświadczone wypłaca kasa prowadząca sprzedaż danego rodzaju biletów – jeżeli podróżny zgłosi się do kasy biletowej w terminie do 30 dni, licząc od pierwszego dnia ważności biletu. Po upływie wyżej wskazanego terminu zwrotu należności można dochodzić w drodze reklamacji złożonej za pośrednictwem zakładu przewozów regionalnych lub bezpośrednio do Biura Rozliczeń i Kontroli dochodów w Olsztynie, na warunkach określonych w §§ 26-27 *Regulaminu*.

Ponadto PKP powiadomiła, że w związku z zaistniałymi wątpliwościami dotyczącymi warunków dokonywania zmiany umowy przewozu lub wymiany biletu w relacji do 100 km, w piśmie z dnia 05.05.2008r. skierowanym do swoich jednostek organizacyjnych wyjaśniła im, że „*Po rozpoczęciu ważności biletu w relacji do 100 km, zmiany umowy przewozu lub wymiany można dokonać w ciągu całego czasu ważności biletu*”. Zarazem PKP zwróciła uwagę, że podróżny, który udokumentuje niemożliwość wykorzystania biletu z przyczyn całkowicie od niego niezależnych, może dochodzić zwrotu należności za bilet (dot. biletów bez odpowiedniego poświadczenia) w drodze pisemnej reklamacji, na warunkach określonych w §§ 26-27 *Regulaminu*.

W odniesieniu do zarzutu wiążącego się z §12 ust.19 pkt 1 *Regulaminu* o brzmieniu: „*Zmiana umowy przewozu w zakresie terminu wyjazdu na podstawie biletów jednorazowych w relacjach do 100 km – po rozpoczęciu terminu ważności nie jest możliwa.*” PKP podniosła, że termin ważności biletu wydanego na odległość do 100 km wynosi jeden dzień. Zatem w ramach wskazanego terminu ważności biletu nie wyznacza się dodatkowo jakiegokolwiek terminu wyjazdu. Podróżny na podstawie biletu o jednodniowym terminie ważności może rozpocząć przejazd ze stacji wyjazdu o dowolnej porze dnia ważności biletu. Ponadto w świetle interpretacji zawartej w ww. piśmie z dnia 05.05.2008r. zmiana umowy przewozu na podstawie biletów do 100 km, w zakresie m.in. zmiany terminu wyjazdu jest jak najbardziej możliwa. Co więcej PKP umożliwia również dokonanie takiej zmiany w ramach tzw. wymiany biletu. To znaczy, że jeżeli podróżny z biletem ważnym np. w dniu 28 czerwca br. zgłosi po rozpoczęciu ważności biletu, tj. w dniu 28 czerwca br., zamiar zmiany terminu wyjazdu na dzień późniejszy i nadal pozostanie klientem PKP, to takiej zmiany dokonuje się w ramach wymiany biletu. Posiadany przez podróżnego odpowiednio poświadczony bilet podlega wymianie na bilet ważny na przejazd pociągami PKP w innym terminie (bez potrącania odstępnego).

PKP dodała, że zgodnie z informacją zawartą w ww. piśmie z dnia 05.05.2008r. do czasu wprowadzenia stosownej zmiany w postanowieniach *Regulaminu* bezwzględnie stosuje się zasady zmiany terminu wyjazdu na podstawie biletów do 100 km opisane powyżej. Ponadto PKP zadeklarowała, że dotychczasowe brzmienie postanowienia §12 ust.14 zostanie przeredagowane w sposób nie budzący wątpliwości.

W nawiązaniu do zarzutu dotyczącego §12 ust.14 *Regulaminu* o brzmieniu: „*Podróżny z jednorazowym biletem na przejazd w relacji do 100 km, który zamierza rozpocząć przejazd ze stacji pośredniej, położonej na drodze przewozu jest zobowiązany do nabycia w kasie biletowej lub w pociągu (na zasadach określonych w §10 ust. 19 Regulaminu)*¹, nowego biletu na faktyczny przejazd. Posiadany przez podróżnego poprzedni bilet nie podlega zwrotowi. Rozpoczęcie przejazdu od stacji pośredniej położonej na drodze przewozu jest traktowane jak przerwa w podróży.” PKP podniosła, że tak przy zmianie umowy przewozu, jak i przy odstąpieniu, warunkiem uzyskania zwrotu należności jest zwrócenie przewoźnikowi nie wykorzystanego biletu na przejazd. Niewykorzystanie (częściowe lub całkowite) powinno być poświadczane przez osobę upoważnioną do tego przez przewoźnika. Odnosząc się do przypadku uregulowanego w §12 ust.14, przy jednoczesnym uwzględnieniu postanowień §14 ust.11, w takich sytuacjach, gdy podróżny z jednorazowym biletem na przejazd w relacji do 100 km ma zamiar rozpocząć przejazd ze stacji pośredniej, położonej na drodze przewozu, aby mógł dochodzić zwrotu należności za niewykorzystany bilet powinien uzyskać na tym bilecie odpowiednie poświadczenie. Przed rozpoczęciem przejazdu poświadczenie biletu jednorazowego na odległość do 100 km w dniu jego ważności można uzyskać na jednej ze stacji miejscowości wyjazdu lub na jednej ze stacji miejscowości nabycia biletu. Jeżeli podróżny zgłosi się na innej stacji niż stacja, o której mowa wyżej, wówczas na bilecie upoważniony pracownik dokonuje adnotacji w brzmieniu: „*Podróżny zgłosił się w dniu ..., o godz. ... dochodzenie zwrotu należności w drodze reklamacji.*”

Równocześnie z przedstawieniem powyższych wyjaśnień PKP zadeklarowała wprowadzenie stosownej zmiany §12 ust.14 *Regulaminu*. Aby z całą stanowczością zapobiec ewentualnym przypadkom mylnej interpretacji przedmiotowego postanowienia *Regulaminu* przez osoby dokonujące odprawy podróżnych, do czasu wprowadzenia stosownej zmiany, PKP zapowiedziała, że omawiane powyżej zagadnienie zostanie zinterpretowane w formie odrębnie wydanego uregulowania.

Ustosunkowując się do zarzutu związanego z brzmieniem §15 ust.6 pkt 1b *Regulaminu*: „*Kasa prowadząca sprzedaż danego rodzaju biletów okresowych i innych na przejazdy wielokrotne, dokonuje zwrotu należności za: całkowicie niewykorzystany bilet turystyczny. Nie zwraca się należności za bilet turystyczny po rozpoczęciu terminu jego ważności.*” PKP wyjaśniła, że formułując to postanowienie kierowało się przede wszystkim względami ekonomicznymi. Oferta biletu turystycznego z założenia jest ofertą komercyjną i bardzo atrakcyjną cenowo. Jedynym czynnikiem różnicującym cenę biletu turystycznego jest – klasa wagonu. Warunki taryfowe oferty nie przewidują częściowego niewykorzystania biletu (tj. przez okres krótszy niż wskazany termin ważności biletu) ze względu na to, że cena biletu została ustalona w sposób zryczałtowany, niezależny w żadnej mierze ani od odległości, ani liczby możliwych do zrealizowania przejazdów w ramach ważności danego biletu.

Zarazem PKP zadeklarowała, że dokona zmiany powyższego postanowienia w taki sposób, że podróżny będzie miał możliwość przed rozpoczęciem przejazdu dokonać zwrotu całkowicie niewykorzystanego biletu turystycznego i otrzymania zwrotu należności, stosownego do niewykorzystanego świadczenia (po potrąceniu odstępnego).

Odnosząc się do zarzutu dotyczącego postanowienia §21 ust.14 pkt 1 *Regulaminu* o brzmieniu: „*W przypadku braku dyspozycji w sprawie dalszego postępowania z przesyłką - przesyłka podlega likwidacji po upływie 10 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej niż po upływie 5 dni od zawiadomienia osoby uprawnionej o zamierzonej likwidacji.*” PKP podniosła, że z dniem 01.10.2001r. wstąpiła w prawa i obowiązki PKP S.A. jako przewoźnika kolejowego w zakresie przewozów regionalnych i międzywojewódzkich i przyjęła do stosowania ustalone przez Zarząd

¹ §10 ust.19 *Regulaminu* stanowi, że podróżni, nie posiadający ważnych biletów na przejazd/przewóz lub posiadający bilety nie zalegalizowane w kasie biletowej, albo nie skasowane w kasowniku, obowiązani są zgłosić się do kierownika pociągu przed lub niezwłocznie po wejściu do pociągu (do pierwszego wagonu klasy 2 z miejscami do siedzenia licząc od czoła pociągu) w celu nabycia, zalegalizowania lub skasowania biletu.

PKP przepisy dotyczące odprawy oraz przewozu osób i rzeczy, w tym *Regulamin przewozu przesyłek ekspresowych przez PKP S.A.*, ustalony Zarządzeniem Nr 45 PKP z dnia 27.04.1999r. W związku z tym do czasu wydania własnego *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt* „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. przy odprawie i przewozie przesyłek konduktorskich stosowane były postanowienia §28 *Regulaminu przewozu przesyłek ekspresowych przez PKP S.A.* W momencie tworzenia zasad przewozu przesyłek konduktorskich, zawartych później w §21 *Regulaminu* PKP po prostu przejęła poprzednie uregulowania m.in., w zakresie wskazanych terminów na dokonanie likwidacji nieodebranych przesyłek konduktorskich.

Składając powyższe wyjaśnienia PKP zadeklarowała, że zmieni brzmienie §21 ust.14 pkt 1 *Regulaminu* wprowadzając zasadę, iż w razie braku wykonalnych wskazówek do usunięcia przeszkody w wydaniu przesyłki, likwidacji przesyłki dokonuje się po upływie 30 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej jednak niż po upływie 10 dni od dnia zawiadomienia uprawnionego o zamierzonej likwidacji przesyłki.

Organ Antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny.

„PKP Przewozy Regionalne” Spółka z o.o. jest największym kolejowym przewoźnikiem pasażerskim w Polsce. W ramach swojej działalności prowadzi:

- przewozy regionalne pociągami osobowymi i pospiesznymi,
- przewozy międzywojewódzkie pociągami pospiesznymi, kursującymi między większymi miastami i regionami turystycznymi w kraju,
- przewozy międzynarodowe w ruchu dalekobieżnym i przygranicznym,
- przewozy pociągami na indywidualne zamówienia,
- obsługę transportową imprez i uroczystości o charakterze masowym,
- współpracę z innymi przewoźnikami w zakresie: wzajemnej sprzedaży biletów, bieżącej informacji pasażerów, obsługi technicznej taboru (www.pr.pkp.pl).

Zgodnie z ustawą z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe każdy przewoźnik ustala własne taryfy i regulaminy przewozu. W związku z tym od dnia 01.08.2006r. Uchwałą Nr 218/2006 Zarządu „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. z dnia 05.07.2006r. została ustalona *Taryfa na przewóz osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne” (TP-PR)*. Zaś od dnia 17.09.2007r. Uchwałą Nr 266/2007 Zarządu „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. z dnia 17.07.2007r. został ustalony *Regulamin przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne” (RPO-PR)*.

Regulamin przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne” (zwany dalej *Regulaminem*) ma zastosowanie do przewozu osób, rzeczy i zwierząt w komunikacji krajowej i zawiera przepisy porządkowe oraz określa warunki obsługi podróżnych oraz przewozu osób, rzeczy, zwierząt pod opieką podróżnego, przesyłek konduktorskich oraz przesyłek z hasłem „na ratunek życia”. *Regulamin* określa również rodzaje dokumentów przewozu, terminy ważności biletów, zasady organizacji sprzedaży i warunki korzystania z dokumentów przewozu. Ponadto zawarte są w nim zasady postępowania w przypadku zmiany umowy przewozu lub rezygnacji z przejazdu(ów), kontroli dokumentów przewozu, przejazdu bez odpowiedniego dokumentu przewozu i/lub ważnego dokumentu poświadczającego uprawnienie do bezpłatnego albo ulgowego przejazdu. *Regulamin* zawiera także warunki przechowywania i wydawania rzeczy z przechowalni, tryb składania i terminy rozpatrywania reklamacji i wzory druków. *Regulamin* stosuje się łącznie z *Taryfą*.

Z postanowieniami *Regulaminu* podróżni mogą zapoznać się bezpłatnie w każdej kasie biletowej, w punktach informacji dla podróżnych na dużych stacjach, w siedzibie „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. bądź każdego z Zakładów Przewozów Regionalnych znajdujących się w miastach wojewódzkich. Ponadto *Regulamin* jest dostępny na stronie internetowej „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. www.pr.pkp.pl. Istnieje również możliwość uzyskania informacji

telefonicznie w 92 miejscowościach w Polsce, w których uruchomiona jest telefoniczna informacja dla podróżnych (karta nr 9).

W toku postępowania ustalono, że w §12 *Regulaminu* określone zostały zasady zmiany umowy przewozu, w tym:

§12 ust.13 o brzmieniu - „*Zmiana umowy przewozu po rozpoczęciu terminu ważności biletu w relacji do 100 km jest możliwa w przypadku: przejścia do wyższej klasy wagonu i/lub kategorii pociągu, zmiany drogi przewozu na dłuższą lub przejazdu poza stację przeznaczenia tą samą lub dłuższą drogą.*”

§12 ust.14 o brzmieniu - „*Podróżny z jednorazowym biletem na przejazd w relacji do 100 km, który zamierza rozpocząć przejazd ze stacji pośredniej, położonej na drodze przewozu jest zobowiązany do nabycia w kasie biletowej lub w pociągu (na zasadach określonych w §10 ust.19 *Regulaminu*)², nowego biletu na faktyczny przejazd. Posiadany przez podróżnego poprzedni bilet nie podlega zwrotowi. Rozpoczęcie przejazdu od stacji pośredniej położonej na drodze przewozu jest traktowane jak przerwa w podróży.*”

§12 ust.19 pkt 1 o brzmieniu - „*Zmiana umowy przewozu w zakresie terminu wyjazdu na podstawie biletów jednorazowych w relacjach do 100 km – po rozpoczęciu terminu ważności nie jest możliwa.*” (karty nr 105-106).

W przytoczonych powyżej postanowieniach *Regulaminu* występuje pojęcie „*rozpoczęcia terminu ważności biletu*”. W toku postępowania wyjaśniającego, poprzedzającego postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, PKP wypowiedziała się na jego temat stwierdzając, iż „*rozpoczęcie terminu ważności biletu*” jest tożsame z:

- *dnem ważności biletu*, tj. czasem przeznaczonym na zrealizowanie przejazdu w relacji do 100 km na podstawie biletu jednorazowego, we wskazanym przez podróżnego dniu, dzień w którym bilet jest ważny liczy się od godz. 0:01 do godz. 24:00,
- *pierwszym dniem ważności biletu* – którym to terminem określa się datę rozpoczęcia przejazdu na podstawie biletu w relacji do 100 km.

Określenie *termin ważności biletu* oznacza czas przeznaczony na zrealizowanie przejazdu na podstawie konkretnego biletu.

PKP wskazała również, iż przed wejściem w życie aktualnie obowiązującego *Regulaminu* stosowany był *Regulamin przewozu osób i przesyłek bagażowych przez PKP S.A. (RPO)*. Zgodnie z postanowieniami tego regulaminu wyjazd na podstawie biletu ważnego na przejazd w jedną stronę oraz wyjazd w kierunku „tam” na podstawie biletu ważnego na przejazd „tam i z powrotem” na odległość do 100 km, mógł nastąpić tylko w strefie czasowej oznaczonej na bilecie, przy czym doba była podzielona na cztery strefy czasowe, tj.:

- od godz. 0.01 do godz. 6.00,
- od godz. 6.01 do godz. 12.00,
- od godz. 12.01 do godz. 18.00,
- od godz. 18.01 do godz. 24.00.

W celu umożliwienia skorzystania z przejazdu w dniu wskazanym przez podróżnego – o dowolnej porze, od dnia 17.09.2007r. PKP zlikwidowała strefy czasowe dla biletów na odległość do 100 km.

Nawiązując do postanowienia zawartego w §12 ust.14 *Regulaminu* PKP podniosła, iż przejazd na podstawie biletu na odległość do 100 km należy rozpocząć od stacji wyjazdu wskazanej na bilecie, a zmiana umowy przewozu, stosownie do art. 17 ust. 2 pkt 2 Prawa przewozowego, może dotyczyć miejscowości przeznaczenia, a nie miejscowości wyjazdu. Ponieważ na podstawie biletu na

² §10.19 *Regulaminu* stanowi, że podróżni, nie posiadający ważnych biletów na przejazd/przewóz lub posiadający bilety nie zalegalizowane w kasie biletowej, albo nie skasowane w kasowniku, obowiązani są zgłosić się do kierownika pociągu przed lub niezwłocznie po wejściu do pociągu (do pierwszego wagonu klasy 2 z miejscami do siedzenia licząc od czoła pociągu) w celu nabycia, zalegalizowania lub skasowania biletu.

odległość do 100 km przerwy w podróży nie są dozwolone, rozpoczęcie przejazdu od stacji pośredniej położonej na drodze przewozu jest traktowane jak przerwa w podróży (za przerwę w podróży nie jest uważane przesiadanie się do najbliższego pociągu jadącego w kierunku stacji przeznaczenia, jeżeli pociąg, którym rozpoczęto podróż nie dojeżdża do tej stacji). W tej sytuacji posiadany przez podróżnego bilet uznaje się za nieważny. Bilet nie podlega zwrotowi, gdyż za bilet na odległość do 100 km nie dokonuje się zwrotu należności po rozpoczęciu terminu jego ważności.

W §14 *Regulaminu* zamieszczone były postanowienia o zwrocie należności za częściowo lub całkowicie niewykorzystane bilety jednorazowe, bilety czasowe i legitymacje seniora. §14 ust.2 *Regulaminu* brzmiał: „*Nie dokonuje się zwrotu należności za bilet w relacji do 100 km:*

- 1) *całkowicie niewykorzystany wydany na przejazd „T”,*
- 2) *w razie rezygnacji z przejazdu „tam” na podstawie biletu „T/P”,*
po rozpoczęciu terminu jego ważności.”

PKP w toku postępowania wyjaśniającego poprzedzającego postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów jednoznacznie wskazała, iż co do zasady nie dokonuje zwrotów należności za bilet w relacji do 100 km po rozpoczęciu terminu jego ważności (karta nr 147). Zdaniem przewoźnika rozpoczęcie terminu ważności biletu o jednodniowym terminie ważności było tożsame z rozpoczęciem podróży, gdyż należy ją rozpocząć i zakończyć w terminie ważności biletu, czyli w tym przypadku w ciągu jednego dnia.

Na wprowadzenie wskazanych powyżej zasad dokonywania zwrotu należności za całkowicie niewykorzystane bilety w relacjach do 100 km, w świetle wyjaśnień PKP, miały wpływ następujące czynniki:

- 1) ograniczenie liczebności obsługi konduktorskiej, związane z bardzo wysokim kosztem przewozów na krótkie odległości w ruchu aglomeracyjnym,
- 2) krótki czas przejazdu pomiędzy kolejnymi przystankami, przy dużej częstotliwości kursowania pociągów, jednoczesnym ograniczeniu obsady konduktorskiej i niemożliwością powszechnego zainstalowania kasowników (wysokie koszty i dewastacja powodująca milionowe straty w każdym roku działalności),
- 3) duża mobilność podróżnych przy przejazdach na krótkie odległości w czasie wyznaczonym na zrealizowanie przejazdu. Podróż na odległość do 100 km trwa od 2 do 3 godzin, przy czym najczęściej osób odbywa przejazd na odległość do 50 km.

Powyższe czynniki umożliwiają kilkakrotne wykorzystanie jednego biletu przez podróżnych (karta nr 10).

PKP udzielając dalszych wyjaśnień co do podstaw wprowadzenia opisanych powyżej zasad dokonywania zwrotu należności za całkowicie niewykorzystane bilety w relacjach do 100 km wskazała, że przejazdy na podstawie biletów jednorazowych w jej pociągach osobowych są realizowane na średnią odległość 61,39 km. Na trasach zelektryfikowanych do obsługi pociągów osobowych przewoźnik stosuje na ogół elektryczne zespoły trakcyjne. Zestawienie pociągu jest uzależnione od prognozowanej wielkości potoku podróżnych. Na niezelektryfikowanych trasach, PKP stosuje składy złożone z lokomotywy spalinowej oraz wagonów z miejscami do siedzenia. W ostatnich latach wprowadza się do eksploatacji również autobusy szynowe, wykorzystywane na liniach o małym popycie na przewozy (karta nr 147).

Pociągi osobowe kursują na krótkich trasach, często podmiejskich, i zatrzymują się na wszystkich stacjach i przystankach danej trasy. Analizując rozkłady jazdy pociągów, zdaniem przewoźnika można zauważyć, że czas przejazdu takiego pociągu pomiędzy kolejnymi stacjami (przystankami) waha się najczęściej w granicach od 4 do 10 minut. Jest to czas, który zwłaszcza w warunkach dużej wymiany podróżnych charakteryzującej ruch regionalny i przy jednoosobowej obsłudze nie pozwala na sprawdzenie biletów wszystkim podróżnym. W pierwszej kolejności poza czynnościami związanymi z bezpieczeństwem ruchu, obsługa pociągu sprzedaje bilety podróżnym, którzy zgłoszą

zamiar nabycia biletu na przejazd, a dopiero w dalszej kolejności dokonuje kontroli biletów i dokumentów przejazdowych. Jako, że bilet na odległość do 100 km ważny jest jeden dzień, to w przypadku dużej częstotliwości kursowania pociągów na danej linii, istnieje zagrożenie kilkukrotnego wykorzystania tego samego biletu, niekoniecznie przez tego samego podróżnego, np.:

- 1) przejazd w relacji Stargard Szczeciński – Szczecin Główny (40 km), czas przejazdu ok. 40 minut. Częstotliwość kursowania pociągów osobowych na tym odcinku waha się w granicach od 15 do 60 minut,
- 2) przejazd w relacji Zduńska Wola – Łódź Kaliska (43 km), czas przejazdu 53 minuty. Częstotliwość kursowania pociągów osobowych na tym odcinku waha się w granicach od 22 do 60 minut.

Powszechne zainstalowanie kasowników pozwoliłoby na usprawnienie kontroli biletów przez obsługę pociągu (zmniejszenie liczby sprzedawanych biletów), a tym samym przy przejazdach na krótkie odległości, ograniczyłoby zjawisko kilkukrotnego wykorzystywania tego samego biletu (karty nr 29-30).

W efekcie zasad przyjętych przez PKP podróżny mógł otrzymać zwrot należności za całkowicie niewykorzystany bilet w relacji do 100 km:

- a) z przyczyn leżących po stronie przewoźnika,
- b) w przypadku dokonania jego zwrotu przed rozpoczęciem terminu ważności biletu, bez konieczności poświadczenia biletu,
- c) w przypadku dokonania jego zwrotu na stacji wyjazdu powrotnego w dniu ważności biletu wydanego na przejazd „tam i z powrotem”, w razie rezygnacji z przejazdu „z powrotem”, pod warunkiem uzyskania odpowiedniego poświadczenia,
- d) z przyczyn niezależnych od podróżnego, w drodze reklamacji – pod warunkiem udokumentowania tych przyczyn (karta nr 10).

§15 *Regulaminu* określał zasady zwrotu należności za częściowo lub całkowicie niewykorzystane bilety okresowe i inne na przejazdy wielokrotne. W tym §15 ust.6 pkt 1b stanowił, iż: „*Kasa prowadząca sprzedaż danego rodzaju biletów okresowych i innych na przejazdy wielokrotne, dokonuje zwrotu należności za: całkowicie niewykorzystany bilet turystyczny. Nie zwraca się należności za bilet turystyczny po rozpoczęciu terminu jego ważności.*” Również w §47 ust.3 pkt 7 *Taryfy* przewoźnik stwierdził, że nie podlega zwrotowi opłata za bilet turystyczny, po rozpoczęciu terminu jego ważności (karta nr 68).

Bilet turystyczny zgodnie z §47 *Taryfy*, to bilet wydawany na przejazdy w klasie 2 lub 1 pociągów osobowych i pospiesznych uruchamianych przez przewoźnika, przewidzianych w rozkładzie jazdy. Bilet uprawnia do nieograniczonej liczby przejazdów od godziny 18.00 w dniu roboczym poprzedzającym bezpośrednio kolejno po sobie następujące dni wolne od pracy, do godziny 6.00 pierwszego dnia roboczego następującego po tych dniach. Podróż musi być zakończona najpóźniej o godzinie 6.00 pierwszego dnia roboczego następującego po dniach wolnych od pracy. Każdą sobotę traktuje się jak dzień wolny od pracy. Bilety turystyczne są biletami imiennymi. Termin ważności biletu turystycznego rozpoczyna się zatem o godzinie 18.00 w dniu roboczym poprzedzającym bezpośrednio kolejno po sobie następujące dni wolne od pracy, a upływa o godzinie 6.00 pierwszego dnia roboczego następującego po tych dniach (karta nr 67).

W §21 *Regulaminu* zamieszczone zostały postanowienia dotyczące przewozu przesyłek konduktorskich. §21 ust.14 pkt 1 *Regulaminu* stanowił, że:

„*W przypadku braku dyspozycji w sprawie dalszego postępowania z przesyłką - przesyłka podlega likwidacji po upływie 10 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej niż po upływie 5 dni od zawiadomienia osoby uprawnionej o zamierzonej likwidacji.*”

W relacji do zacytowanego powyżej postanowienia PKP wyjaśniła, że jednym z ważnych warunków nadania przesyłki konduktorskiej do przewozu jest zamieszczenie na zewnętrznym opakowaniu adresów nadawcy i odbiorcy wraz z numerami telefonów oraz określenie jej zawartości. Jeśli odbiorca nie zgłosi się po przesyłkę w wyznaczonym terminie, stacjonarny punkt zwraca się do nadawcy o dyspozycje w sprawie dalszego postępowania z przesyłką. Termin 10-cio dniowy przeznaczony na złożenie dyspozycji, jak wynika z dotychczasowego doświadczenia – jest zdaniem przewoźnika wystarczający. PKP zwróciła również uwagę, że stacjonarne punkty przyjęcia i odbioru przesyłek konduktorskich nie są przeznaczone do długoterminowego ich przechowywania i nie mogą być traktowane jako przechowalnie.

W związku z powzięciem przez PKP, na skutek działań Organu Antymonopolowego, wątpliwości dotyczących warunków dokonywania zmiany umowy przewozu lub wymiany biletu w relacji do 100 km, PKP pismem z dnia 05.05.2008r. wyjaśniła swoim jednostkom organizacyjnym, że po rozpoczęciu ważności biletu w relacji do 100 km zmiany umowy przewozu lub wymiany można dokonać w ciągu całego czasu ważności biletu (karta nr 206).

W toku przeprowadzonego postępowania ustalono również, że PKP wprowadziła zmiany do *Regulaminu* w zakresie postanowień, których dotyczą postawione zarzuty. W dniu 18.03.2008r. Zarząd „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. podjął Uchwałę Nr 86/2008 w sprawie zmiany nr 1 *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przywozy Regionalne” (RPO-PR)*, która weszła w życie od dnia 21.04.2008r. (karty nr 223-227). Zaś w dniu 09.09.2008r. Uchwałę nr 320/2008 w sprawie zmiany nr 3 *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przywozy Regionalne” (RPO-PR)*, która weszła w życie od dnia 29.09.2008r. (karty nr 228-248).

Zmianą nr 1 zostały wykreślone postanowienia §12 ust.13 *Regulaminu* (karta nr 225). Jednocześnie zmieniono postanowienia §14 ust. 2 *Regulaminu* w ten sposób, że w ust. 2 zapis zamieszczony pod punktami 1-2 otrzymał brzmienie: „po rozpoczęciu ważności, z zastrzeżeniem postanowień ust. 4³, 4a⁴, 5, 11 i 14”. Na skutek tej zmiany §14 ust.2 *Regulaminu* uzyskał brzmienie:

„Nie dokonuje się zwrotu należności za bilet w relacji do 100 km:

1) całkowicie niewykorzystany wydany na przejazd „T”,

2) w razie rezygnacji z przejazdu „tam” na podstawie biletu „T/P”,

po rozpoczęciu terminu jego ważności, z zastrzeżeniem postanowień ust. 4, 4a, 5, 11 i 14” (karta nr 225).

W związku z powyższym PKP dopuściła możliwość zwrotu opłaty za bilet w relacji do 100 km po rozpoczęciu terminu jego ważności, gdy został:

– zakupiony w przedsprzedaży,

– zwrócony nie później niż przed upływem trzech godzin, licząc od godziny zakupu biletu w kasie biletowej (co dotyczy biletów zakupionych w dniu wyjazdu).

Przez zapis „zwrócony” przewoźnik rozumie uzyskanie przez podróżnego w ciągu wspomnianych trzech godzin odpowiedniego poświadczenia na bilecie o całkowitej lub częściowej rezygnacji z przejazdu, na warunkach określonych w §14 ust.1 pkt 1 *Regulaminu*.

³ §14 ust.4 *Regulaminu*: „Zwrotu należności za bilet, o którym mowa w ust. 2, dokonuje się w przypadku gdy bilet:

1) zakupiono w przedsprzedaży,

2) został zwrócony nie później niż przed upływem trzech godzin, licząc od godziny zakupu biletu w kasie biletowej.”

⁴ §14 ust.4a *Regulaminu*: „Podróżny, któremu wydano dwa bilety z powodu różnego wymiaru ulg (§7 ust. 3 pkt 2 TP-PR), w przypadku gdy odległość przejazdu wskazana na wydanych biletach wyniesie łącznie powyżej 100 km, może uzyskać zwrot należności za częściowo lub całkowicie niewykorzystany(-e) bilet(-y) wydany(-e) na przejazd w relacji do 100 km, po rozpoczęciu terminu jego (ich) ważności, pod warunkiem przedłożenia w kasie biletowej obu biletów (...).”

§14 ust.1 *Regulaminu* ukształtowany zmianą nr 3, czyli od dnia 29.09.2008r., stanowi, że „*Podróżny może odstąpić od umowy przewozu przed rozpoczęciem podróży, albo na stacji zatrzymania pociągu na drodze przewozu.*” Zgodnie zaś z §14 ust.2 w aktualnym brzmieniu „*Warunkiem zwrotu należności za częściowo lub całkowicie niewykorzystany bilet jednorazowy na przejazd jest uzyskanie przez podróżnego odpowiedniego poświadczenia tego biletu. Poświadczenia dokonują osoby upoważnione przez przewoźnika:*

- 1) *w dowolnej stacji miejscowości wyjazdu lub w dowolnej stacji miejscowości nabycia biletu – przed upływem terminu wyjazdu w przypadku biletu na odległość do 100 km, lub w pierwszym dniu ważności biletu na odległość powyżej 100 km*
 - a) *w razie całkowitej rezygnacji z przejazdu na podstawie biletu „TAM” lub „T/P”, albo*
 - b) *w razie rezygnacji z przejazdu w kierunku „tam” lub w kierunku „z powrotem”, na podstawie biletu „T/P” (...).*
- 2) *w pociągu, w razie rezygnacji z przejazdu do stacji przeznaczenia wskazanej na bilecie.(...)*
- 3) *na stacji wyjazdu powrotnego na podstawie biletu na przejazd „T/P”:*
 - a) *w dniu ważności biletu – w razie rezygnacji z przejazdu „z powrotem” w relacjach do 100 km,*
 - b) *najpóźniej w przedostatnim dniu ważności biletu – w razie rezygnacji z przejazdu „z powrotem” w relacjach powyżej 100 km”.*

PKP wyjaśniła, że zmienione zostały zasady i warunki korzystania z biletów jednorazowych na odległość do 100 km. Nowe postanowienia *Regulaminu* w tym zakresie zostały ustalone zmianą nr 3 i weszły w życie od dnia 29.09.2008r. W odniesieniu do biletów wydawanych w relacjach na odległość do 100 km wprowadzono pojęcie *terminu wyjazdu*, określonego jako trzygodzinna strefa czasowa, rozpoczynająca się od godziny zakupu biletu lub godziny wskazanej przez podróżnego (nowe postanowienia §7 ust. 4 *Regulaminu*). Bilet zawiera informację „*Wyjazd w ciągu 3 godzin od...*” (karty nr 393-395). Przejazd powinien rozpocząć się we wskazanym na bilecie terminie wyjazdu. Jako że został zniesiony zakaz dotyczący przerw w podróży przy przejeździe na podstawie biletów do 100 km (dotychczasowe postanowienia §7 ust. 6 i 7 statuujące ten zakaz usunięto zmianą nr 3), w terminie ważności takiego biletu można dokonywać wielokrotnych przerw w podróży. Niemniej jednak ukończenie podróży musi nastąpić najpóźniej do godziny 24:00 dnia ważności biletu.

Zasady dokonywania zmiany umowy przewozu w zakresie zmiany terminu wyjazdu zostały ujęte w nowych postanowieniach §12 ust.9 i 10 *Regulaminu*. §12 ust.9 *Regulaminu* w aktualnym brzmieniu stanowi: „*Podróżny z biletem jednorazowym, który zamierza wyjechać w terminie późniejszym powinien zgłosić się na stacji wyjazdu lub na dowolnej stacji miejscowości nabycia biletu w celu dokonania zmiany.*

W przypadku biletów na odległość:

- 1) *do 100 km – kasa biletowa dokonuje wymiany biletu, najpóźniej przed upływem terminu wyjazdu, wskazanym na bilecie,*
- 2) *powyżej 100 km – kasa biletowa zamieszcza na czołowej stronie biletu zapis ‘Wyjazd w dniu ...’, potwierdzony datownikiem kasy i podpisem. Zmiany można dokonać najpóźniej w pierwszym dniu ważności biletu.*

Zmiana terminu wyjazdu nie przedłuża terminu ważności biletu.”

§12 ust.10 *Regulaminu* od dnia 29.09.2008r. brzmi:

„*W przypadku rozpoczęcia przejazdu przed wskazanym na posiadanym bilecie jednorazowym terminem wyjazdu lub terminem ważności biletu podróżny zobowiązany jest zgłosić się do kierownika pociągu (...) w celu dokonania legalizacji w zakresie zmiany terminu wyjazdu (...).*”

W przypadku zmiany umowy przewozu przed rozpoczęciem podróży, podróżny powinien zgłosić się do kasy biletowej celem dokonania wymiany biletu, a w razie konieczności zmiany umowy po rozpoczęciu podróży – dokonać stosownego poświadczenia biletu w pociągu (postanowienia §12 ust. 5 *Regulaminu* w aktualnym brzmieniu).

Zgodnie z nowymi postanowieniami §14 ust. 2 *Regulaminu* podróżny ma prawo do całkowitej rezygnacji z przejazdu przed upływem terminu wyjazdu wskazanym na bilecie. Warunkiem zwrotu należności jest uzyskanie odpowiedniego poświadczenia biletu. Jeżeli na stacji wyjazdu nie ma kasy lub kasa jest nieczynna, zwrotu należności za całkowicie niewykorzystany bilet można dochodzić w drodze reklamacji, na zasadach określonych w postanowieniach §§ 26-27 *Regulaminu*.

Jak wspomniano wyżej, od dnia 29.09.2008r. nie obowiązuje już zakaz przerw w podróży realizowanej na podstawie biletów na odległość do 100 km. Dotychczasowe postanowienia § 12 ust.14 usunięto z *Regulaminu*.

Po wprowadzeniu zmian dotychczasowe postanowienia §15 *Regulaminu* otrzymały nowe brzmienie. Odnośnie biletów turystycznych postanowiono, że za całkowicie niewykorzystany bilet turystyczny, zwrócony nie później niż przed upływem drugiej godziny terminu jego ważności, przewoźnik będzie zwracał zapłaconą należność po potrąceniu 15% odstępnego (nowe postanowienia §15 ust. 1 pkt 2 *Regulaminu*). Zgodnie z postanowieniami §47 ust. 3 pkt 1a *Taryfy na przewóz osób rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne”(TP-PR)*, w nowym brzmieniu, termin ważności biletu turystycznego wydanego:

- 1) w dniu roboczym poprzedzającym bezpośrednio kolejno po sobie następujące dni wolne od pracy rozpoczyna się od godz. 18:00 tego dnia;
- 2) w dniu wolnym od pracy – rozpoczyna się od godziny sprzedaży;
- 3) w przedsprzedaży – rozpoczyna się od godz. 18:00 w dniu roboczym poprzedzającym bezpośrednio kolejno po sobie następujące dni wolne od pracy.

Bilet turystyczny wydaje się na życzenie podróżnego, który wskazuje datę rozpoczęcia ważności biletu (karta nr 292).

Ponadto na mocy ww. Uchwały nr 320/2008 w sprawie zmiany nr 3 §21 ust.14 pkt 1 uzyskał brzmienie: „*W przypadku braku dyspozycji w sprawie dalszego postępowania z przesyłką - przesyłka podlega likwidacji po upływie 30 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej niż po upływie 10 dni od zawiadomienia osoby uprawnionej o zamierzonej likwidacji.*”

Zmiana nr 1 *Regulaminu* została podana do wiadomości publicznej w sposób zwyczajowo przyjęty. W dniu 14.04.2008r. PKP skierowało w tej sprawie do swoich jednostek wykonawczych pismo, polecając przekazać stosowną informację wszystkim zainteresowanym. Informacje dla podróżnych o wprowadzonej zmianie zamieszczone zostały niezwłocznie na tablicach ogłoszeń i w innych miejscach do tego wyznaczonych na stacjach (karty nr 290, 293). Informacje z zakresu zmiany nr 3 *Regulaminu* zostały przekazane pracownikom jednostek wykonawczych PKP w dniu 23.09.2008r. na specjalnie zorganizowanym spotkaniu, następnie stosowne informacje dla podróżnych zamieszczono na tablicach ogłoszeń lub w innych miejscach do tego wyznaczonych na stacjach. Ponadto w dniu 25.09.2008r. PKP skierowało do swoich jednostek wykonawczych pismo polecając w nim m.in. by w okresie do dnia 13.10.2008r. kłaść większy nacisk na informowanie podróżnych o wprowadzonych zmianach, niż na ich egzekwowanie (karty nr 290, 364, 366).

Do końca października 2008r. w pociągach posiadających instalacje rozgłoszeniowe, uruchamianych przez PKP, wygłaszane były komunikaty, że w *Regulaminie* nastąpiły zmiany, a szczegółowych informacji w ich zakresie udziela drużyna konduktorska (karta nr 290).

Stosowna informacja o zmianie od dnia 29.09.2008r. postanowień *Regulaminu* wraz z jego aktualnym tekstem jest dostępna także na stronie internetowej przewoźnika.

Organ Antymonopolowy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów*. Przepis art. 24 ust. 2 ww. ustawy stanowi,

że „Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 196 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.); 2) naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji; 3) nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji.” Art. 24 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przewiduje natomiast, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Konsumentem w rozumieniu ww. ustawy jest osoba fizyczna dokonująca czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową (art. 22¹ k.c. w zw. z art. 4 pkt 12) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów).

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Tworząc katalog działań naruszających zbiorowe interesy konsumentów Ustawodawca posłużył się terminem „w szczególności”, co oznacza, że ma on charakter przykładowy. Zamiarem Ustawodawcy było uznanie za praktykę określoną w art. 24 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów działań, które naruszyły przepisy innych aktów prawnych. W związku z tym, w celu konkretyzacji przesłanki bezprawności należy sięgnąć do przepisów innych ustaw. Dopiero na ich podstawie możliwe jest dokonanie oceny działań przedsiębiorcy w aspekcie ich zgodności z prawem.

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie następujących przesłanek:

- zachowanie przedsiębiorcy musi nosić znamiona bezprawności,
- zachowanie powyższe musi godzić w zbiorowe interesy konsumentów.

Pierwsza przesłanka zostaje spełniona, gdy przedsiębiorca podejmuje działania sprzeczne z prawem lub gdy nie dopełnia ciążącego na nim obowiązku. Dla stwierdzenia bezprawności działania przedsiębiorcy bez znaczenia pozostaje strona podmiotowa czynu, a zatem wina sprawcy (w znaczeniu subiektywnym, oznaczającym wadliwość procesu decyzyjnego sprawcy) i stopień tej winy (umyślność bądź nieumyślność), a także świadomość istnienia naruszonych norm prawnych. Druga przesłanka niezbędna do stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów jest natomiast spełniona wówczas, gdy dane działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w odniesieniu do konsumentów chroni bowiem ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym; znajduje zastosowanie wówczas, gdy określone zachowanie dotyka nieokreślonej z góry liczby uczestników rynku.

I. W niniejszej sprawie PKP postawiono zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na ograniczeniu prawa konsumenta do zmiany umowy przewozu poprzez zamieszczenie w treści *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne”* postanowienia o brzmieniu: „*Zmiana umowy przewozu po rozpoczęciu terminu ważności biletu w relacji do 100 km jest możliwa w przypadku: przejścia do wyższej klasy wagonu i/lub kategorii pociągu, zmiany drogi przewozu na dłuższą lub przejazdu poza stację przeznaczenia tą samą lub dłuższą drogą.*”, które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe (tekst jedn.: Dz.U. 2000r. Nr 50 poz. 601 z późn. zm.),

Dla stwierdzenia, że w powyższym zakresie doszło do naruszenia przez PKP art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w pierwszej kolejności zachodzi konieczność wykazania, że działanie przedsiębiorcy będące przedmiotem rozpatrywanego zarzutu nosi znamiona bezprawności.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego podróżny może zmienić umowę przewozu lub odstąpić od niej przed rozpoczęciem podróży albo w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu. Zmiana umowy przewozu może dotyczyć:

- 1) terminu odjazdu,
- 2) miejscowości przeznaczenia,
- 3) klasy środka transportowego (art. 17 ust. 2 Prawa przewozowego).

Stosownie do art. 17 ust. 3 Prawa przewozowego w celu dokonania ww. zmian podróżny powinien uzyskać od przewoźnika odpowiednie poświadczenie oraz ewentualnie otrzymać zwrot lub dopłacić różnicę należności. Ponadto, o czym stanowi art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego, podróżnemu, który odstąpił od umowy przewozu albo którego na podstawie art. 15⁵ nie dopuszczono do przewozu lub usunięto ze środka transportowego, przysługuje zwrot należności stosowny do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu części należności (odstępnego). Przy czym potrącenia nie stosuje się, jeżeli podróżny odstąpi od umowy przewozu z przyczyn występujących po stronie przewoźnika.

Z przytoczonych powyżej przepisów wynika jasno, iż podróżny może zmienić umowę przewozu przed rozpoczęciem podróży albo w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu. Zmiana umowy może dotyczyć: terminu odjazdu, miejscowości przeznaczenia lub klasy środka transportowego. W celu dokonania tych zmian podróżny powinien uzyskać od przewoźnika odpowiednie poświadczenie oraz otrzymać zwrot lub dopłacić różnicę należności. Zauważyć również trzeba, że powołane przepisy nie uzależniają prawa podróżnego do zmiany umowy przewozu od długości relacji, na jaką wykupił bilet. Co więcej długość relacji w świetle przedmiotowych przepisów nie powinna mieć w ogóle wpływu na możliwość realizacji przez podróżnego prawa do zmiany umowy.

Tymczasem §12 ust. 13 *Regulaminu* w brzmieniu obowiązującym do dnia 21.04.2008r. stanowił, że zmiana umowy przewozu w relacji do 100 km po rozpoczęciu terminu ważności biletu jest możliwa, ale tylko w razie przejścia do wyższej klasy wagonu i/lub kategorii pociągu, zmiany drogi przewozu na dłuższą lub przejazdu poza stację przeznaczenia tą samą lub dłuższą drogą. Przytoczony powyżej art. 17 Prawa przewozowego nie powołuje się jednak na przesłankę *rozpoczęcia terminu ważności biletu*, mowa w nim bowiem o prawie do zmiany umowy *przed rozpoczęciem podróży albo w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu*.

W toku postępowania wyjaśniającego, poprzedzającego postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, PKP wypowiedziała się na temat pojęcia „*rozpoczęcie terminu ważności biletu*” stwierdzając, iż jest ono tożsame z:

- *dnem ważności biletu*, tj. czasem przeznaczonym na zrealizowanie przejazdu w relacji do 100 km na podstawie biletu jednorazowego, we wskazanym przez podróżnego dniu, dzień w którym bilet jest ważny liczy się od godz. 0:01 do godz. 24:00,
- *pierwszym dniem ważności biletu* – którym to terminem określa się datę rozpoczęcia przejazdu na podstawie biletu w relacji do 100 km.

Określenie *termin ważności biletu* oznacza czas przeznaczony na zrealizowanie przejazdu na podstawie konkretnego biletu.

Wbrew twierdzeniom przewoźnika *rozpoczęcie terminu ważności biletu* nie jest pojęciem tożsamym z *rozpoczęciem podróży*. Terminy ważności biletów określone zostały w §7 *Regulaminu*.

⁵ Art.15 ust.1 prawa przewozowego stanowi, że podróżny jest obowiązany do przestrzegania przepisów porządkowych obowiązujących w transporcie. Osoby zagrażające bezpieczeństwu lub porządkowi w transporcie mogą być nie dopuszczone do przewozu lub usunięte ze środka transportowego (art. 15 ust. 2 ww. ustawy). Osoby uciążliwe dla podróżnych lub odmawiające zapłacenia należności za przewóz mogą być usunięte ze środka transportowego, chyba że naruszałyby to zasady współżycia społecznego (art. 15 ust. 3 ww. ustawy).

Termin ważności biletów jednorazowych w określonej relacji uzależniony jest od odległości taryfowej przewozu i wynosi zarówno na przejazd „T” (w jedną stronę), jak i na przejazd „T/P” („tam i z powrotem”) na odległość do 100 km – 1 dzień. Przy czym dzień liczy się od godziny 0:01 do godziny 24:00. Jeżeli zatem podróżny kupił bilet jednorazowy na dany dzień w relacji do 100 km, to w tym dniu, zgodnie z zasadami przyjętymi przez przewoźnika, mógł zmienić umowę przewozu, ale tylko w razie przejścia do wyższej klasy wagonu i/lub kategorii pociągu, zmiany drogi przewozu na dłuższą lub przejazdu poza stację przeznaczenia tą samą lub dłuższą drogą. PKP wykluczyła możliwość zmiany umowy przewozu np. poprzez przejście do niższej klasy wagonu lub kategorii pociągu, czy też zmiany drogi przewozu na krótszą. Art. 17 ust. 2 Prawa przewozowego nie daje podstaw do takich ograniczeń. Co więcej PKP wykluczyła możliwość zmiany umowy przewozu w zakresie terminu odjazdu, do czego podróżny ma prawo dopóty, dopóki nie rozpoczął podróży, a nie tylko do rozpoczęcia terminu ważności biletu. Rozpoczęcie podróży może nastąpić po rozpoczęciu terminu ważności biletu, w dowolnej godzinie dnia, na który wystawiono bilet.

Ustosunkowując się do przedmiotowego zarzutu PKP wskazała na §12 ust.6 *Regulaminu*, zgodnie z którym „Jeżeli przed lub niezwłocznie po wejściu do pociągu podróżny zgłosi zamiar przejazdu: 1) w pociągu niższej kategorii, 2) w niższej klasie wagonu, 3) przez mniejszą liczbę osób, na części lub na całej drodze przewozu, kierownik pociągu dokonuje poświadczenia o wykorzystaniu, w zakresie wskazanym przez podróżnego.” Mając na względzie to postanowienie *Regulaminu*, w ocenie PKP, należy uznać, że nie ograniczała prawa podróżnego do zmiany umowy przewozu polegającej na przejściu z ważnym biletem na odległość do 100 km wydanym na przejazd pociągiem pospiesznym – do pociągu osobowego w celu zrealizowania przejazdu tym pociągiem w relacji wskazanej na bilecie (zmiany umowy przewozu w zakresie zmiany kategorii pociągu na niższą).

Zdaniem Organu Antymonopolowego nie można oceniać §12 ust.6 *Regulaminu* w oderwaniu od pozostałych postanowień §12, w tym §12 ust. 13 przytoczonego w treści przedmiotowego zarzutu. Brzmienie §12 ust.13 *Regulaminu* prowadzi do jednoznacznych wniosków, tj. że zmiana umowy przewozu po rozpoczęciu terminu ważności biletu w relacji do 100 km jest możliwa w przypadku: przejścia do wyższej klasy wagonu i/lub kategorii pociągu, zmiany drogi przewozu na dłuższą lub przejazdu poza stację przeznaczenia tą samą lub dłuższą drogą. Wyliczenie sytuacji, w których zmiana umowy przewozu po rozpoczęciu terminu ważności biletu w relacji do 100 km jest możliwa ma charakter wyczerpujący i nie zawiera żadnego odniesienia do §12 ust.6 *Regulaminu*. Powyższa argumentacja PKP nie zasługuje zatem na uwzględnienie.

Należy również zauważyć, iż przyjęte przez przewoźnika w §12 ust.13 *Regulaminu* rozwiązanie miało swoje konsekwencje finansowe. Eliminowało bowiem sytuacje, w których PKP byłaby zobowiązana do zwrotu podróżnym na trasach do 100 km części należności za bilet, w sytuacji gdyby zmiana umowy spowodowała obniżenie ceny należnej przewoźnikowi za zrealizowane świadczenie przewozowe. Rozliczenie takie winno zaś nastąpić w świetle art. 17 ust. 3 Prawa przewozowego.

Biorąc powyższe pod uwagę stwierdzić należy, że §12 ust.13 *Regulaminu* w brzmieniu obowiązującym do dnia 21.04.2008r. stał w sprzeczności z art. 17 ust.1 i 2 Prawa przewozowego. Spełniona została zatem pierwsza przesłanka niezbędna do uznania zachowania PKP za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów – bezprawność zachowania przedsiębiorcy.

Dla stwierdzenia, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy doszło do naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, konieczne jest w dalszej kolejności dowiedzenie, że zachowanie przedsiębiorcy będące przedmiotem postawionego w niniejszej sprawie zarzutu godzi w interesy konsumentów.

Rozpatrując powyższą kwestię stwierdzić należy, że na skutek zamieszczenia w treści *Regulaminu* kwestionowanego postanowienia konsumenci narażeni zostali na realne i wymierne straty o

charakterze finansowym wynikające ze stosowania §12 ust.13 *Regulaminu*. Podróżni na trasach do 100 km nie mogli bowiem liczyć na uzyskanie zwrotu części należności za bilet w sytuacji gdyby zmiana umowy przewozu, np. w efekcie zmiany klasy wagonu na niższą lub skrócenia drogi przejazdu, spowodowała obniżenie ceny należnej przewoźnikowi za zrealizowane świadczenie przewozowe. Rozliczenie takie winno zaś nastąpić w świetle art. 17 ust. 3 Prawa przewozowego. Stosowanie przez PKP §12 ust.13 *Regulaminu* prowadziło zatem do zagrożenia ekonomicznych interesów najsłabszych uczestników rynku.

Ponadto stwierdzić należy, że §12 ust.13 *Regulaminu* naruszał inne niż ekonomiczne interesy konsumentów, ponieważ mógł wprowadzać ich w błąd co do istniejących uprawnień wynikających z ustawy Prawo przewozowe. Po zapoznaniu się z postanowieniami *Regulaminu* konsument mógł bowiem pozostawać w przeświadczeniu, że zmiana umowy przewozu obejmującej przejazd na trasie do 100 km po rozpoczęciu terminu ważności biletu jest możliwa tylko w przypadku: przejścia do wyższej klasy wagonu lub kategorii pociągu, zmiany drogi przewozu na dłuższą lub przejazdu poza stację przeznaczenia tą samą lub dłuższą drogą. W związku z tym konsumenci pozostając w błędnym przeświadczeniu mogli nawet nie podejmować próby zmiany umowy w innych od ww. sytuacjach, np. w razie zmiany drogi przewozu na krótszą.

Na marginesie należy dodać, że dla prawnego udowodnienia naruszenia zakazu, określonego w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie jest konieczne wystąpienie na rynku skutków określonej praktyki. Zadaniem Organu Antymonopolowego jest nie tylko eliminowanie skutków działań stanowiących praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, ale również przeciwdziałanie wystąpieniu takich skutków. Wynika to wprost z art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, który stanowi, że reguluje ona zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, jeżeli praktyki te wywołują lub mogą wywoływać skutki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Wystarczająca zatem jest hipotetyczna choćby możliwość wystąpienia na rynku skutków praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co ma miejsce w przedmiotowej sprawie. Wywód ten pozostaje aktualny w odniesieniu do każdego z zarzutów postawionych PKP w ramach przedmiotowego postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W związku z powyższym stwierdzić należy, że praktyka PKP godzi w interesy konsumentów. W celu stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, konieczne jest w dalszej kolejności wykazanie, że zachowania te godzą w interesy konsumentów jako zbiorowości.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów określa zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów konsumentów oraz reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 1 i 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów dotyczy nieokreślonego ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce wtedy, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku oraz wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ww. ustawa w odniesieniu do konsumentów chroni zatem ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. W przedmiotowej sprawie opisane działania PKP dotyczą zbiorowego interesu konsumentów, gdyż skierowane są do nieokreślonego kręgu konsumentów, których nie sposób jednoznacznie zidentyfikować. Opisane powyżej praktyki były wymierzone we wszystkich rzeczywistych i potencjalnych konsumentów korzystających z usług przewozu osób kolejną świadczonych przez PKP na terenie całego kraju. Wskazuje to na naruszenie w przedmiotowej sprawie interesu publicznego, przez który należy rozumieć prawo wszystkich konsumentów do korzystania z uprawnień przewidzianych dla podróżnych w ustawie Prawo przewozowe w szczególności w zakresie zmiany umowy przewozu.

W przedmiotowej sprawie zostały zatem spełnione wszystkie przesłanki niezbędne do uznania zarzutu postawionego PKP za uzasadniony. Zakwestionowane w punkcie I niniejszej decyzji zachowanie PKP nosi bowiem znamiona bezprawności oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24 tej ustawy. Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ww. ustawy, nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W przypadku określonym w ust.2 Organ Antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Stwierdzić należy, że w okolicznościach sprawy związanych z rozpatrywanym zarzutem spełnione zostały przesłanki pozwalające na stwierdzenie, że PKP zaniechało stosowania omawianej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. W dniu 18.03.2008r. Zarząd „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. podjął Uchwałę Nr 86/2008 w sprawie zmiany nr 1 *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przywozy Regionalne” (RPO-PR)*, która weszła w życie od dnia 21.04.2008r. (karty nr 223-227). Na mocy tej uchwały §12 ust.13 został wykreślony w całości z postanowień *Regulaminu*. Tym samym PKP nie ogranicza już uprawnień podróżnego korzystającego z jej usług w relacji do 100 km do zmiany umowy, a więc zaniechała stosowania zarzucanej praktyki.

Dodatkowo podkreślić należy w kontekście zaniechania przez PKP stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, iż PKP podjęła działania celem zapoznania konsumentów ze zmienioną treścią *Regulaminu*. Informacje dla podróżnych o wprowadzonej zmianie zamieszczone zostały niezwłocznie na tablicach ogłoszeń i w innych miejscach do tego wyznaczonych na stacjach.

W związku z powyższym należało orzec, jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

II. Kolejną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, której stosowanie zarzucono PKP w niniejszym postępowaniu jest ograniczenie prawa konsumenta do odstąpienia od umowy przewozu i uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego poprzez zamieszczenie w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Podróżny z jednorazowym biletem na przejazd w relacji do 100 km, który zamierza rozpocząć przejazd ze stacji pośredniej, położonej na drodze przewozu jest zobowiązany do nabycia w kasie biletowej lub w pociągu (na zasadach określonych w §10 ust.19 Regulaminu), nowego biletu na faktyczny przejazd. Posiadany przez podróżnego poprzedni bilet nie podlega zwrotowi. Rozpoczęcie przejazdu od stacji pośredniej położonej na drodze przewozu jest traktowane jak przerwa w podróży.*”, które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 1 i 4 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe.

Oceniając, czy zakwestionowane zachowanie nosi znamiona bezprawności należy wskazać po pierwsze, że stosownie do powoływanego już w uzasadnieniu niniejszej decyzji art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego podróżny może zmienić umowę przewozu lub odstąpić od niej przed rozpoczęciem podróży albo w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu. Po drugie - zmiana umowy przewozu może dotyczyć:

- 1) terminu odjazdu,
- 2) miejscowości przeznaczenia,
- 3) klasy środka transportowego (art. 17 ust. 2 Prawa przewozowego).

W tym miejscu należy zauważyć, że powołane przepisy nie ograniczają prawa podróżnego do odstąpienia od umowy lub do zmiany umowy od długości trasy, na jaką wykupił bilet. W

konsekwencji długość trasy w świetle przedmiotowych przepisów nie powinna mieć wpływu na możliwość realizacji przez podróżnego prawa do zmiany lub odstąpienia od umowy.

Nawiązując do tego postanowienia *Regulaminu* PKP podniosła, iż przejazd na podstawie biletu na odległość do 100 km należy rozpocząć od stacji wyjazdu wskazanej na bilecie, a zmiana umowy przewozu, stosownie do art. 17 ust. 2 pkt 2 Prawa przewozowego, może dotyczyć miejscowości przeznaczenia, a nie miejscowości wyjazdu. Ponieważ na podstawie biletu na odległość do 100 km przerwy w podróży nie są dozwolone, rozpoczęcie przejazdu od stacji pośredniej położonej na drodze przewozu jest traktowane jak przerwa w podróży (za przerwę w podróży nie jest uważane przesiadanie się do najbliższego pociągu jadącego w kierunku stacji przeznaczenia, jeżeli pociąg, którym rozpoczęto podróż nie dojeżdża do tej stacji). W tej sytuacji posiadany przez podróżnego bilet uznaje się za nieważny. Bilet nie podlega zwrotowi, gdyż za bilet na odległość do 100 km nie dokonuje się zwrotu należności po rozpoczęciu terminu jego ważności.

W istocie art. 17 ust. 2 pkt 2 Prawa przewozowego przewiduje możliwość zmiany umowy przewozu w zakresie miejscowości przeznaczenia, a nie miejscowości wyjazdu. Niemniej przepis art. 17 ust. 1 oprócz prawa do zmiany umowy przyznaje podróżnemu również prawo do odstąpienia od umowy przewozu przed rozpoczęciem podróży. Jeżeli zatem PKP oczekiwała od podróżnego z jednorazowym biletem na przejazd w relacji do 100 km, który zamierzał rozpocząć przejazd ze stacji pośredniej, położonej na drodze przewozu, by nabył w kasie biletowej lub w pociągu nowy bilet, co jest zgodnie z art. 16 ust. 1 Prawa przewozowego równoznaczne z zawarciem nowej umowy przewozu, to nie powinna pozbawiać tego podróżnego prawa do odstąpienia od pierwotnie zawartej umowy przewozu. W myśl art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego podróżnemu, który odstąpił od umowy przewozu przysługuje zwrot należności stosowny do niewykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu części należności (odstępnego). Tymczasem PKP wprost postanowiła, że posiadany przez podróżnego poprzedni bilet nie podlega zwrotowi. W konsekwencji podróżny z jednorazowym biletem na przejazd w relacji do 100 km, który zamierzał rozpocząć przejazd ze stacji pośredniej, położonej na drodze przewozu był zmuszony do zakupu kolejnego biletu, a zważywszy na to, że nie mógł zwrócić pierwszego biletu, zapłacił podwójną cenę za jedno świadczenie przewozowe. Z powyższych względów zacytowane powyżej postanowienie naruszało art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego.

Powyżej dowiedziono, że została spełniona pierwsza przesłanka niezbędna do stwierdzenia stosowania przez PKP praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, tj. bezprawność zachowania przedsiębiorcy. Dla stwierdzenia, że doszło do naruszenia zakazu określonego w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest w dalszej kolejności wykazanie, że zachowanie powyższe godzi w interesy konsumentów.

W tym miejscu aktualny pozostaje wywód dotyczący spełnienia przesłanki naruszenia zbiorowego interesu konsumentów zawarty w uzasadnieniu punktu I sentencji niniejszej decyzji. W efekcie zamieszczenia w §12 ust. 14 *Regulaminu* przytoczonego powyżej postanowienia konsumenci zostali narażeni na rzeczywiste i wymierne straty finansowe. PKP wykluczyło bowiem możliwość uzyskania zwrotu należności za bilet nabyty przez podróżnego wówczas, gdy zmienił on plany i podjął decyzję o rozpoczęciu podróży nie ze stacji wskazanej na bilecie, lecz ze stacji pośredniej położonej na drodze przewozu. Podróżny nie mógł uzyskać zwrotu należności za bilet mimo, iż wymagała, by podróżny w takiej sytuacji kupił nowy bilet. Ponadto część konsumentów mogła zostać wprowadzona w błąd co do ich uprawnień wynikających z art. 17 Prawa przewozowego i zaniechać próby skorzystania z przysługującego im prawa do uzyskania zwrotu należności stosownego do niewykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu części należności (odstępnego).

W okolicznościach przedmiotowej sprawy stwierdzić również należy, iż zakwestionowane zachowanie PKP godziło w interesy konsumentów jako zbiorowości. Było bowiem skierowane do

nieokreślonego z góry kręgu konsumentów, który obejmuje wszystkich rzeczywistych i potencjalnych odbiorców usług organizowanych przez PKP będących nabywcami biletów na przejazd w relacji do 100 km. Oznacza to, że na skutek bezprawnych praktyk PKP zagrożony był interes publiczny tj. chroniony prawem interes wszystkich podróżnych pojmowany jako ich prawo do korzystania z usług przewozowych z zachowaniem minimum uprawnień przysługujących im na podstawie ustawy Prawo przewozowe. Zachowanie PKP godziło zatem w zbiorowe interesy konsumentów, a zatem spełniona została ostatnia przesłanka niezbędna do uznania, że doszło do naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24 tej ustawy. Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ww. ustawy, nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W przypadku określonym w ust.2 Organ Antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

W okolicznościach sprawy związanych z rozpatrywanym zarzutem spełnione zostały przesłanki pozwalające na stwierdzenie, że PKP zaniechało stosowania omawianej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. W dniu 09.09.2008r Zarząd „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. podjął Uchwałę nr 320/2008 w sprawie zmiany nr 3 *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przywory Regionalne” (RPO-PR)*, która weszła w życie od dnia 29.09.2008r. (karty nr 228-248). Na mocy tej uchwały §12 ust.14 został wykreślony w całości z postanowień *Regulaminu*. Tym samym PKP zaprzestała ograniczania uprawnień podróżnego korzystającego z jej usług w relacji do 100 km do odstąpienia od umowy przewozu i uzyskania zwrotu należności stosownego do niewykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego, w sytuacji gdy zamierza rozpocząć podróż od stacji pośredniej położonej na drodze przewozu. PKP zaniechała więc stosowania zarzucanej praktyki.

Oprócz tego zaznaczyć trzeba w kontekście zaniechania przez PKP stosowania przedmiotowej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, iż PKP, podobnie jak w przypadku zmiany *Regulaminu* wprowadzonej z dniem 21.04.2008r., podjęła działania celem zapoznania konsumentów ze zmianami *Regulaminu* obowiązującymi od dnia 29.09.2008r. Stosowne informacje dla podróżnych zamieszczone zostały na tablicach ogłoszeń i w innych miejscach do tego wyznaczonych na stacjach.

W związku z powyższym orzeczono, jak w punkcie II sentencji niniejszej decyzji.

III. Trzecią praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów zarzucaną PKP jest wyłączenie prawa konsumenta do zmiany umowy przewozu w efekcie zamieszczenia w *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Zmiana umowy przewozu w zakresie terminu wyjazdu na podstawie biletów jednorazowych w relacjach do 100 km – po rozpoczęciu terminu ważności nie jest możliwa.*”, które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe.

W przytoczonym w treści zarzutu §12 ust.19 pkt 1 *Regulaminu* zawarte zostało postanowienie mówiące o tym, że zmiana umowy przewozu w zakresie terminu wyjazdu na podstawie biletów jednorazowych w relacjach do 100 km – po rozpoczęciu terminu ważności nie jest możliwa. PKP wyłączyła zatem prawo podróżnego, który zakupił bilet jednorazowy w relacji do 100 km do zmiany terminu odjazdu po rozpoczęciu terminu ważności biletu.

Przepisy Prawa przewozowego, o czym już była mowa powyżej w uzasadnieniu niniejszej decyzji, nie różnicują uprawnień podróżnych w zakresie zmiany umowy przewozu od długości trasy, na którą został wykupiony bilet. Niemniej PKP posłużyła się taką przesłanką w zacytowanym powyżej

postanowieniu *Regulaminu* wyłączając prawo podróżnego w *relacji do 100 km* do zmiany umowy przewozu w zakresie terminu wyjazdu.

Analizując przesłankę bezprawności w związku z przedmiotowym zarzutem należy po raz kolejny wskazać na art. 17 ust. 1 i 2 pkt 1 Prawa przewozowego, który wprowadza zasadę, że podróżny może zmienić umowę przewozu w zakresie terminu odjazdu przed rozpoczęciem podróży. Posługując się przesłanką „*po rozpoczęciu terminu ważności*” PKP znacznie ograniczyło prawo podróżnego dysponującego biletem jednorazowym w *relacji do 100 km* do zmiany umowy przewozu. Termin ważności biletu jednorazowego, o czym była mowa powyżej, wynosi 1 dzień (od godziny 0:01 do godziny 24:00). Termin ten nie jest tożsamy z „*rozpoczęciem podróży*”, a właśnie tym pojęciem operuje Ustawodawca w art. 17 ust.1 ww. ustawy. Stan przed rozpoczęciem podróży ma bowiem miejsce również po rozpoczęciu terminu ważności biletu, a przed faktycznym rozpoczęciem podróży. Innymi słowy dopóty, dopóki podróżny nie zajmie miejsca w pojeździe przewoźnika nie można zasadnie twierdzić, że rozpoczął podróż. Tym samym nie można go pozbawiać prawa do zmiany umowy przewozu w zakresie terminu wyjazdu. Istnieją zatem podstawy do uznania przedmiotowego postanowienia *Regulaminu* za sprzeczne z art. 17 ust. 1 i 2 Prawa przewozowego.

W okolicznościach sprawy spełniona zatem została pierwsza z przesłanek wymaganych do uznania zachowania przedsiębiorcy za naruszające art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stwierdzenie przez Organ Antymonopolowy stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, wymaga także wykazania, iż w wyniku jej stosowania przez przedsiębiorcę został naruszony zbiorowy interes konsumentów. Mając na względzie, iż w odniesieniu do praktyk, o których mowa w niniejszej decyzji, istnieje tożsamość po stronie podmiotowej – dotyczą one tego samego przedsiębiorcy, którego działanie dotyka tego samego kręgu konsumentów, a dodatkowo kwestionowane praktyki odnoszą się do świadczonych przez tego przedsiębiorcę usług przewozu, wskazać należy, iż w niniejszej decyzji skutecznie wykazano już, że zachowanie PKP będące przedmiotem zarzutów naruszyło zbiorowy interes konsumentów.

W dniu 09.09.2008r. Zarząd „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. podjął Uchwałę nr 320/2008 w sprawie zmiany nr 3 *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przywozy Regionalne” (RPO-PR)*, która weszła w życie od dnia 29.09.2008r. (karty nr 228-248). Na mocy tej uchwały do §12 *Regulaminu* określającego zasady zmiany umowy przewozu wprowadzono postanowienia §12 ust. 9 i 10. Postanowienie § 12 ust. 9 *Regulaminu* w aktualnym brzmieniu stanowi, że „*Podróżny z biletami jednorazowymi, który zamierza wyjechać w terminie późniejszym powinien zgłosić się na stacji wyjazdu lub na dowolnej stacji w miejscowości nabycia biletu w celu dokonania zmiany. W przypadku biletów na odległość do 100 km – kasa biletowa dokonuje wymiany biletu, najpóźniej przed upływem terminu wyjazdu, wskazanym na bilecie, (...).*” Natomiast § 12 ust. 10 stanowi, iż „*W przypadku rozpoczęcia przejazdu przed wskazanym na posiadanym bilecie jednorazowym terminem wyjazdu lub terminem ważności biletu, podróżny zobowiązany jest zgłosić się do kierownika pociągu w celu dokonania legalizacji w zakresie zmiany terminu wyjazdu (...).*”

W świetle tych postanowień podróżny z jednorazowym biletami na przejazd w *relacji do 100 km*, który zamierza wyjechać w terminie późniejszym może zmienić umowę przewozu i wymienić bilet „*najpóźniej przed upływem terminu wyjazdu, wskazanym na bilecie*”.

W ocenie Organu Antymonopolowego pojęcie „*upływ terminu wyjazdu*”, nie jest tożsamy z pojęciem „*rozpoczęcie podróży*” z art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego. Zgodnie z art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego podróżny może zmienić umowę przewozu lub odstąpić od niej przed rozpoczęciem podróży albo w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu. Wskazane w tym przepisie określenie „*rozpoczęcia podróży*”, zdaniem Organu Antymonopolowego, jak to już podnoszono powyżej, oznacza faktyczne rozpoczęcie podróży. W

konsekwencji dopóty, dopóki podróżny nie zajmie miejsca w pojeździe przewoźnika, nie można zasadnie stwierdzić, iż rozpoczął podróż. Nie można go zatem pozbawiać prawa do zmiany umowy przewozu w zakresie terminu wyjazdu.

W §12 ust. 9 *Regulaminu* PKP posługuje się pojęciem „*termin wyjazdu*”. „*Termin wyjazdu*”, jest to trzygodzinna strefa czasowa, rozpoczynająca się od godziny zakupu biletu lub godziny wskazanej przez podróżnego. Podróżny z biletem jednorazowym na odległość do 100 km, który zamierza wyjechać w terminie późniejszym, by dokonać wymiany biletu powinien zgłosić się na stacji wyjazdu lub na dowolnej stacji w miejscowości nabycia biletu najpóźniej przed upływem terminu wyjazdu, wskazanym na bilecie. Należy podkreślić, iż pojęcie „*upływ terminu wyjazdu*” nie zostało zdefiniowane w *Regulaminie* w sposób jednoznaczny. §7 ust. 3 *Regulaminu* stanowi bowiem, iż „*Termin ważności/wyjazdu jest nadrukowany lub oznaczony poprzez odcisk datownika albo wpisany odręcznie przez upoważnionego pracownika i rozpoczyna się od daty lub od daty i godziny wskazanej na bilecie*”. Zaś §7 ust. 4 *Regulaminu* mówi, iż: „*Wyjazd na podstawie biletu na przejazd na odległość: 1) do 100 km – powinien nastąpić w ciągu 3 godzin od godziny wydania biletu lub wskazanej przez nabywcę. W przypadku biletów „T/P”, przejazd z powrotem może rozpocząć się o dowolnej godzinie w ramach ważności biletu*”. Brak wskazania, iż postanowienie §7 ust. 4 *Regulaminu* odnosi się wyłącznie do możliwości dokonania zmian umowy przewozu lub odstąpienia od niej – może wprowadzać konsumentów w błąd sugerując, iż po upływie 3 godzin wyjazd nie będzie możliwy (podczas gdy podróżny może wyjechać do godziny 24:00 w danym dniu). Ważność biletów jednorazowych na odległość do 100 km w myśl §7 ust. 2 *Regulaminu* wynosi bowiem jeden dzień (dzień liczy się od godziny 0:01 do 24:00).

W tym kontekście zasadne jest stwierdzenie, iż wprowadzone w zmienionym *Regulaminie* sformułowanie „*upływ terminu wyjazdu*” nie może być utożsamiane z pojęciem „*rozpoczęcie podróży*” z art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego. Bilet pozostaje ważny przez cały dzień, a podróżny dysponując ważnym biletem może faktycznie rozpocząć podróż po upływie terminu wyjazdu określonym na bilecie.

Organ Antymonopolowy zwrócił również uwagę, że postanowienia §12 ust. 9 i 10 *Regulaminu* wprowadzają dodatkowe ograniczenia co do możliwości zmiany umowy przewozu, które nie znajdują podstawy w przepisach Prawa przewozowego, a mianowicie:

- możliwość zmiany umowy przewozu tylko na stacji wyjazdu lub na stacji w miejscowości nabycia biletu (§12 ust. 9 *Regulaminu*),
- konieczność legalizacji zmiany umowy przewozu u kierownika pociągu za dodatkową opłatą (w przypadku rozpoczęcia przejazdu przed wskazanym terminem; §12 ust. 10 *Regulaminu*).

W tym stanie rzeczy zmiany wprowadzone przez PKP do *Regulaminu*, w świetle art. 17 ust. 1 i 2 Prawa przewozowego, należy ocenić jako niewystarczające do stwierdzenia, że PKP zaniechało stosowania zarzucanej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na wyłączeniu prawa konsumenta, który zakupił bilet na przejazd w relacji do 100 km, do zmiany umowy przewozu w zakresie terminu odjazdu.

Stąd należało orzec jak w punkcie III sentencji niniejszej decyzji.

IV. PKP postawiono również zarzut stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegającej na wyłączeniu prawa konsumenta do uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego poprzez zamieszczenie w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*Nie dokonuje się zwrotu należności za bilet w relacji do 100 km:*

- 1) *całkowicie niewykorzystany wydany na przejazd „T”,*
- 2) *w razie rezygnacji z przejazdu „tam” na podstawie biletu „T/P”, po rozpoczęciu terminu jego ważności.*”

które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe.

PKP w toku postępowania wyjaśniającego, poprzedzającego postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, jednoznacznie wskazała, iż co do zasady nie dokonuje zwrotów należności za bilet w relacji do 100 km po rozpoczęciu terminu jego ważności (karta nr 147). Zdaniem przewoźnika rozpoczęcie terminu ważności biletu o jednodniowym terminie ważności było tożsame z rozpoczęciem podróży, gdyż należało ją rozpocząć i zakończyć w terminie ważności biletu, czyli w tym przypadku w ciągu jednego dnia.

Na wprowadzenie takich zasad dokonywania zwrotu należności za całkowicie niewykorzystane bilety w relacjach do 100 km, w świetle wyjaśnień PKP, miały wpływ krótki czas przejazdu pomiędzy kolejnymi przystankami, przy dużej częstotliwości kursowania pociągów, jednoczesnym ograniczeniu obsady konduktorskiej i niemożliwości, z uwagi na znaczne koszty, powszechnego zainstalowania kasowników oraz duża mobilność podróżnych przy przejazdach na krótkie odległości w czasie wyznaczonym na zrealizowanie przejazdu. Przyjęte rozwiązanie miało zabezpieczać przewoźnika przed kilkukrotnym wykorzystaniem jednego biletu przez podróżnych. Jednakże w ocenie Organu Antymonopolowego podróżny w relacjach do 100 km nie powinien ponosić konsekwencji braku wystarczającej liczby konduktorów, czy kasowników. Obowiązek zapewnienia należytej obsługi podróżnych spoczywa na przewoźniku.

W efekcie zasad przyjętych przez PKP podróżny, jak wskazał sam przewoźnik, mógł otrzymać zwrot należności za całkowicie niewykorzystany bilet w relacji do 100 km jedynie:

- z przyczyn leżących po stronie przewoźnika,
- w przypadku dokonania jego zwrotu przed rozpoczęciem terminu ważności biletu, bez konieczności poświadczania biletu,
- w przypadku dokonania jego zwrotu na stacji wyjazdu powrotnego w dniu ważności biletu wydanego na przejazd „tam i z powrotem”, w razie rezygnacji z przejazdu „z powrotem”, pod warunkiem uzyskania odpowiedniego poświadczania,
- z przyczyn niezależnych od podróżnego, w drodze reklamacji – pod warunkiem udokumentowania tych przyczyn.

§14 ust.2 *Regulaminu*, przytoczony w treści przedmiotowego zarzutu, wyłączał prawo podróżnego do uzyskania zwrotu należności za całkowicie niewykorzystany bilet wydany w relacji do 100 km na przejazd „T” oraz w razie rezygnacji z przejazdu „tam” na podstawie biletu „T/P” w relacji do 100 km, po rozpoczęciu terminu ważności biletu.

Analizując brzmienie postanowienia §14 ust.2 *Regulaminu* w świetle pierwszej z przesłanek wynikających z art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów – przesłanki bezprawności zachowania - po raz kolejny należy sięgnąć do przepisów Prawa przewozowego. Zgodnie z art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego podróżny może zmienić umowę przewozu lub odstąpić od niej przed rozpoczęciem podróży albo w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu.

Stosownie zaś do art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego, podróżnemu, który odstąpił od umowy przewozu albo którego na podstawie art. 15⁶ nie dopuszczono do przewozu lub usunięto ze środka transportowego, przysługuje zwrot należności stosowny do nie wykorzystanego świadczenia

⁶ Art. 15 ust. 1 prawa przewozowego stanowi, że podróżny jest obowiązany do przestrzegania przepisów porządkowych obowiązujących w transporcie. Osoby zagrażające bezpieczeństwu lub porządkowi w transporcie mogą być nie dopuszczone do przewozu lub usunięte ze środka transportowego (art. 15 ust. 2 ww. ustawy). Osoby uciążliwe dla podróżnych lub odmawiające zapłacenia należności za przewóz mogą być usunięte ze środka transportowego, chyba że naruszałyby to zasady współżycia społecznego (art. 15 ust. 3 ww. ustawy).

przewozowego po potrąceniu części należności (odstępnego). Przy czym potrącenia nie stosuje się, jeżeli podróżny odstąpi od umowy przewozu z przyczyn występujących po stronie przewoźnika.

Art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego przyznaje zatem podróżnemu prawo do odstąpienia od umowy przewozu *przed rozpoczęciem podróży* albo *w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu*. W myśl art. 17 ust. 4 ww. ustawy podróżnemu, który skorzysta z tego prawa przysługuje zwrot należności stosowny do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego. Powołane przepisy nie ograniczają prawa podróżnego do odstąpienia od umowy i uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego od długości relacji, na jaką wykupił bilet. Innymi słowy długość relacji w świetle przedmiotowych przepisów nie powinna mieć w ogóle wpływu na możliwość realizacji przez podróżnego prawa do zmiany lub odstąpienia od umowy. Ponadto z §14 ust. 2 *Regulaminu* wynikało, że PKP nie dokonuje zwrotu należności za bilet całkowicie niewykorzystany wydany na przejazd „T” i w razie rezygnacji z przejazdu „tam” na podstawie biletu „T/P”, po rozpoczęciu terminu jego ważności. Przewoźnik pozbawiając podróżnego prawa do uzyskania zwrotu należności posługiwał się przesłanką „*po rozpoczęciu terminu ważności*”, kładł zatem nacisk na termin ważności biletu. Tymczasem art. 17 Prawa przewozowego w żaden sposób nie nawiązuje do terminu ważności biletu, lecz do rozpoczęcia podróży. Podróżny może bowiem zmienić umowę przewozu lub odstąpić od umowy przewozu *przed rozpoczęciem podróży* albo *w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu*. Jak to podnoszono powyżej w uzasadnieniu punktu I sentencji decyzji pojęcie *rozpoczęcia terminu ważności* biletu nie pokrywa się, mimo twierdzeń przewoźnika, z pojęciem *rozpoczęcia podróży*. Możliwe są sytuacje gdy mimo, iż rozpoczął się bieg terminu ważności biletu, to podróżny nie rozpoczął jeszcze podróży. W świetle art. 17 ust. 1 i 4 Prawa przewozowego podróżny w takiej sytuacji może odstąpić od umowy przewozu i zwrócić się do przewoźnika o zwrot należności stosowny do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego. Pomimo to PKP w §14 ust. 2 *Regulaminu* bezpodstawnie pozbawiło podróżnego tego prawa.

Przedmiotowe postanowienie pozostawało zatem w sprzeczności z art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego, co daje podstawę do uznania, iż w okolicznościach omawianego zarzutu spełniona została przesłanka bezprawności zachowania przedsiębiorcy.

Dla stwierdzenia, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy doszło do naruszenia art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, konieczne jest obok wykazania spełnienia przesłanki bezprawności, także dowiedzenie, że zachowanie przedsiębiorcy będące przedmiotem postawionego zarzutu godzi w interesy konsumentów.

Rozpatrując powyższą kwestię stwierdzić należy, że na skutek zamieszczenia w treści *Regulaminu* kwestionowanego postanowienia konsumenci narażeni zostali na realne i wymierne straty o charakterze finansowym. Podróżni na trasach w relacji do 100 km nie mogli bowiem liczyć na uzyskanie zwrotu należności za bilet w sytuacji gdy odstąpili od umowy przewozu przed rozpoczęciem podróży. Tymczasem zgodnie z art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego podróżnemu w takiej sytuacji przysługuje zwrot należności stosowny do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego. Stosowanie przez PKP §14 ust.2 *Regulaminu* prowadziło zatem do zagrożenia ekonomicznych interesów najsłabszych uczestników rynku. W okolicznościach sprawy można również stwierdzić naruszenie przez PKP innych niż ekonomiczne interesów konsumentów. PKP poprzez przedmiotowe postanowienie *Regulaminu* mogło wprowadzać konsumentów w błąd co do uprawnień, jakie im przysługują w razie odstąpienia od umowy przewozu przed rozpoczęciem podróży. Podróżni opierając się na treści *Regulaminu* mogli bowiem nawet nie podejmować próby wyegzekwowania zwrotu należności za całkowicie niewykorzystany bilet, pozostając w błędnym przeświadczeniu, że nie mają podstaw do uzyskania zwrotu ceny za bilet.

Opisane zachowanie PKP dotyczyło zbiorowego interesu konsumentów, gdyż skierowane było do nieokreślonego kręgu konsumentów, których nie sposób jednoznacznie zidentyfikować. Przedmiotowa praktyka była wymierzona we wszystkich rzeczywistych i potencjalnych konsumentów korzystających z usług przewozu osób kolejną świadczonych przez PKP na terenie całego kraju. Wskazuje to na naruszenie w przedmiotowej sprawie interesu publicznego, przez który należy rozumieć prawo wszystkich konsumentów do korzystania z uprawnień przewidzianych dla podróżnych w Prawie przewozowym w szczególności w zakresie odstąpienia od umowy przewozu.

W przedmiotowej sprawie zostały zatem spełnione wszystkie przesłanki niezbędne do uznania zarzutu postawionego PKP za uzasadniony. Zakwestionowane w punkcie IV niniejszej decyzji zachowanie PKP nosi bowiem znamiona bezprawności oraz godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

W dniu 18.03.2008r. Zarząd „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. podjął Uchwałę Nr 86/2008 w sprawie zmiany nr 1 *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przywozy Regionalne” (RPO-PR)*, która weszła w życie od dnia 21.04.2008r. (karty nr 223-227). Na mocy tej uchwały zmieniono postanowienia §14 ust. 2 *Regulaminu* w ten sposób, że w ust. 2 zapis zamieszczony pod punktami 1-2 otrzymał brzmienie: „*po rozpoczęciu ważności, z zastrzeżeniem postanowień ust. 4⁷, 4a⁸, 5, 11 i 14*”. Na skutek tej zmiany §14 ust. 2 *Regulaminu* uzyskał brzmienie:

„*Nie dokonuje się zwrotu należności za bilet w relacji do 100 km:*

1) *całkowicie niewykorzystany wydany na przejazd „T”,*

2) *w razie rezygnacji z przejazdu „tam” na podstawie biletu „T/P”,*

po rozpoczęciu terminu jego ważności, z zastrzeżeniem postanowień ust. 4, 4a, 5, 11 i 14”. (karta nr 225). W związku z powyższym od dnia 21.04.2008r. PKP dopuściła możliwość uzyskania zwrotu należności za bilet w relacji do 100 km po rozpoczęciu terminu jego ważności, gdy został:

- zakupiony w przedsprzedaży,
- zwrócony nie później niż przed upływem trzech godzin, licząc od godziny zakupu biletu w kasie biletowej (co dotyczyło biletów zakupionych w dniu wyjazdu).

Przez zapis „zwrócony” przewoźnik rozumiał uzyskanie przez podróżnego w ciągu wspomnianych trzech godzin odpowiedniego poświadczenia na bilecie o całkowitej lub częściowej rezygnacji z przejazdu, na warunkach określonych w §14 ust. 1 pkt 1 *Regulaminu*.

Następnie w dniu 09.09.2008r. Zarząd „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. podjął Uchwałę nr 320/2008 w sprawie zmiany nr 3 *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przywozy Regionalne” (RPO-PR)*, która weszła w życie od dnia 29.09.2008r. (karty nr 228-248). *Regulamin* ukształtowany zmianą nr 3, czyli od dnia 29.09.2008r., stanowi, że „*Podróżny może odstąpić od umowy przewozu przed rozpoczęciem podróży, albo na stacji zatrzymania pociągu na drodze przewozu.*” Zgodnie zaś z §14 ust.2 w aktualnym brzmieniu „*Warunkiem zwrotu należności za częściowo lub całkowicie niewykorzystany bilet jednorazowy na przejazd jest uzyskanie przez podróżnego odpowiedniego poświadczenia tego biletu. Poświadczenia dokonują osoby upoważnione przez przewoźnika:*

⁷ §14 ust.4 *Regulaminu*: „Zwrotu należności za bilet, o którym mowa w ust. 2, dokonuje się w przypadku gdy bilet:

1) zakupiono w przedsprzedaży,

2) został zwrócony nie później niż przed upływem trzech godzin, licząc od godziny zakupu biletu w kasie biletowej.”

⁸ §14 ust.4a *Regulaminu*: „Podróżny, któremu wydano dwa bilety z powodu różnego wymiaru ulg (§7 ust. 3 pkt 2 TP-PR), w przypadku gdy odległość przejazdu wskazana na wydanych biletach wyniesie łącznie powyżej 100 km, może uzyskać zwrot należności za częściowo lub całkowicie niewykorzystany(-e) bilet(-y) wydany(-e) na przejazd w relacji do 100 km, po rozpoczęciu terminu jego (ich) ważności, pod warunkiem przedłożenia w kasie biletowej obu biletów. (...)”.

- 1) w dowolnej stacji miejscowości wyjazdu lub w dowolnej stacji miejscowości nabycia biletu – przed upływem terminu wyjazdu w przypadku biletu na odległość do 100 km, lub w pierwszym dniu ważności biletu na odległość powyżej 100 km
 - a) w razie całkowitej rezygnacji z przejazdu na podstawie biletu „TAM” lub „T/P”, albo
 - b) w razie rezygnacji z przejazdu w kierunku „tam” lub w kierunku „z powrotem”, na podstawie biletu „T/P” (...).
- 2) w pociągu, w razie rezygnacji z przejazdu do stacji przeznaczenia wskazanej na bilecie. (...)
- 3) na stacji wyjazdu powrotnego na podstawie biletu na przejazd „T/P”:
 - a) w dniu ważności biletu – w razie rezygnacji z przejazdu „z powrotem” w relacjach do 100 km,
 - b) najpóźniej w przedostatnim dniu ważności biletu – w razie rezygnacji z przejazdu „z powrotem” w relacjach powyżej 100 km”.

Z okoliczności sprawy wynika, że zasady i warunki korzystania z biletów jednorazowych na odległość do 100 km zostały zmienione przez PKP. W odniesieniu do biletów wydawanych w relacjach na odległość do 100 km na mocy zmiany nr 3 wprowadzono pojęcie „terminu wyjazdu”. Podróżny może odstąpić od umowy przewozu przed rozpoczęciem podróży, albo na stacji zatrzymania pociągu na drodze przewozu. Jednakże warunkiem zwrotu należności za częściowo lub całkowicie niewykorzystany bilet jednorazowy na przejazd jest uzyskanie przez podróżnego odpowiedniego poświadczenia tego biletu „przed upływem terminu wyjazdu”.

W tym miejscu po raz kolejny należy odwołać się do przepisów art. 17 ust. 1 i 4 Prawa przewozowego, zgodnie z którymi podróżny może odstąpić od umowy przewozu przed rozpoczęciem podróży albo w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu i wówczas przysługuje mu prawo do uzyskania zwrotu należności za nie wykorzystane świadczenie przewozowe.

Jak to już podniesiono w uzasadnieniu punktu III sentencji niniejszej decyzji w ocenie Organu Antymonopolowego pojęcie „upływ terminu wyjazdu”, nie jest tożsame z pojęciem „rozpoczęcie podróży” z art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego. Wskazaną w art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego przesłankę „rozpoczęcia podróży”, zdaniem Organu Antymonopolowego, należy wiązać z faktycznym rozpoczęciem podróży. W konsekwencji tak długo jak podróżny nie zajmie miejsca w pojeździe przewoźnika, nie można stwierdzić, iż rozpoczął podróż. Nie można go zatem pozbawiać prawa do odstąpienia od umowy przewozu i uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego.

W tym kontekście zasadne jest stwierdzenie, iż w świetle postanowień §14 ust. 2 *Regulaminu* w nowym brzmieniu możliwa jest sytuacja, w której podróżny będzie pozbawiony możliwości uzyskania zwrotu należności za niewykorzystany bilet przed faktycznym rozpoczęciem podróży. Taki stan rzeczy pozostaje w sprzeczności z art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego. W konsekwencji nie można zasadnie stwierdzić, że PKP zaniechało stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na wyłączeniu prawa konsumenta, który zakupił bilet na przejazd w relacji do 100 km, do uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego.

Wobec powyższego należało orzec jak w punkcie IV sentencji niniejszej decyzji.

V. Kolejną praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, której stosowanie zarzucono PKP w niniejszym postępowaniu jest wyłączenie prawa konsumenta do uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego poprzez zamieszczenie w ww. *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „Kasa prowadząca sprzedaż danego rodzaju biletów okresowych i innych na przejazdy wielokrotne, dokonuje zwrotu należności za: całkowicie niewykorzystany bilet turystyczny. Nie zwraca się

należności za bilet turystyczny po rozpoczęciu terminu jego ważności.”, które może stać w sprzeczności z art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe.

W zacytowanym powyżej §15 ust. 6 pkt 1b *Regulaminu* szczególną uwagę należy zwrócić na ostatnie zdanie - „*Nie zwraca się należności za bilet turystyczny po rozpoczęciu terminu jego ważności.*”, z którego wynika wprost, że PKP nie dokonuje zwrotu należności za bilet turystyczny po rozpoczęciu terminu jego ważności. Również w §47 ust. 3 pkt 7 *Taryfy na przewóz osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne”* przewoźnik stwierdził, że nie podlega zwrotowi opłata za bilet turystyczny, po rozpoczęciu terminu jego ważności. Termin ważności biletu turystycznego rozpoczynał się zatem o godzinie 18.00 w dniu roboczym poprzedzającym bezpośrednio kolejno po sobie następujące dni wolne od pracy, a upływał o godzinie 6.00 pierwszego dnia roboczego następującego po tych dniach.

Zgodnie z powoływanym już powyżej art. 17 ust. 1 Prawa przewozowego podróżny może zmienić umowę przewozu lub odstąpić od niej przed rozpoczęciem podróży albo w miejscu zatrzymania środka transportowego na drodze przewozu. Zarazem, o czym stanowi art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego, podróżnemu, który odstąpił od umowy przewozu albo którego na podstawie art. 15 nie dopuszczono do przewozu lub usunięto ze środka transportowego, przysługuje zwrot należności stosowny do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu części należności (odstępnego). Przy czym potrącenia nie stosuje się, jeżeli podróżny odstąpi od umowy przewozu z przyczyn występujących po stronie przewoźnika.

W świetle art. 17 Prawa przewozowego prawo podróżnego do odstąpienia od umowy jest uzależnione od spełnienia przesłanki *przed rozpoczęciem podróży*. PKP wiązało natomiast prawo podróżnego, który zakupił bilet turystyczny, do odstąpienia od umowy za zwrotem należności stosownie do niewykorzystanego świadczenia przewozowego z przesłanką *rozpoczęcia terminu ważności tego biletu*. Termin rozpoczęcia ważności biletu turystycznego nie zawsze musi pokrywać się z terminem rozpoczęcia podróży. Możliwa jest sytuacja, że podróżny, który zakupił bilet turystyczny, po rozpoczęciu terminu ważności tego biletu, a przed faktycznym rozpoczęciem podróży, chciałby odstąpić od umowy przewozu. W takiej sytuacji, w świetle art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego, winien mieć prawo do uzyskania zwrotu należności stosownego do nie wykorzystanego świadczenia przewozowego po potrąceniu odstępnego, jednak PKP jednoznacznie wykluczała taką możliwość wskazując w *Regulaminie*, że *nie zwraca się należności za bilet turystyczny po rozpoczęciu terminu jego ważności*.

§15 ust. 6 pkt 1b *Regulaminu* pozostawał więc w sprzeczności z art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego i tym samym w okolicznościach omawianego zarzutu spełniona została przesłanka bezprawności zachowania przedsiębiorcy.

Drugą przesłanką, której spełnienie jest niezbędne do stwierdzenia naruszenia przez przedsiębiorcę art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest przesłanka naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.

Rozpatrując powyższą kwestię w okolicznościach omawianego zarzutu należy stwierdzić, że w tym miejscu w pełni aktualna pozostaje argumentacja zawarta w uzasadnieniu punktów I-IV sentencji niniejszej decyzji. W celu uniknięcia zbędnych powtórzeń zaznaczyć jedynie trzeba, że w efekcie zamieszczenia w treści *Regulaminu* kwestionowanego postanowienia konsumenci narażeni zostali na straty o charakterze finansowym. PKP wprowadzając do *Regulaminu* postanowienie - „*Nie zwraca się należności za bilet turystyczny po rozpoczęciu terminu jego ważności*” pozbawiło konsumentów możliwości uzyskania zwrotu należności za całkowicie niewykorzystany bilet turystyczny, naruszając zasadę określoną w art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego. Przedmiotowe praktyka PKP była wymierzona we wszystkich podróżnych korzystających z usług przewozu osób kolejną świadczonych przez tego przewoźnika na terenie całego kraju. Niewątpliwie zatem w związku z przedmiotowym zarzutem spełniona została przesłanka naruszenia zbiorowego interesu konsumentów.

Jak to już kilkakrotnie podnoszono w uzasadnieniu niniejszej decyzji stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24 tej ustawy. Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ww. ustawy, nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W przypadku określonym w ust. 2 Organ Antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

W okolicznościach sprawy związanych z rozpatrywanym zarzutem spełnione zostały przesłanki pozwalające na stwierdzenie, że PKP zaniechało stosowania omawianej praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. W dniu 09.09.2008r. Zarząd „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. podjął Uchwałę nr 320/2008 w sprawie zmiany nr 3 *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przywory Regionalne” (RPO-PR)*, która weszła w życie od dnia 29.09.2008r. (karty nr 228-248). Na mocy tej uchwały §15 *Regulaminu* otrzymał nowe brzmienie. Odnośnie biletów turystycznych postanowiono, że za całkowicie niewykorzystany bilet turystyczny, zwrócony nie później niż przed upływem drugiej godziny terminu jego ważności, przewoźnik będzie zwracał zapłaconą należność po potrąceniu 15% odstępnego (nowe postanowienia §15 ust.1 pkt 2 *Regulaminu*). Zmieniona została również definicja terminu ważności biletu turystycznego. Zgodnie z postanowieniami §47 ust. 3 pkt 1a *Taryfy na przewóz osób rzeczy i zwierząt „PKP Przewozy Regionalne” (TP-PR)*, w nowym brzmieniu, termin ważności biletu turystycznego wydanego:

- 1) w dniu roboczym poprzedzającym bezpośrednio kolejno po sobie następujące dni wolne od pracy rozpoczyna się od godz. 18:00 tego dnia;
- 2) w dniu wolnym od pracy – rozpoczyna się od godziny sprzedaży;
- 3) w przedsprzedaży – rozpoczyna się od godz. 18:00 w dniu roboczym poprzedzającym bezpośrednio kolejno po sobie następujące dni wolne od pracy.

Bilet turystyczny wydaje się na życzenie podróżnego, który wskazuje datę rozpoczęcia ważności biletu (karta nr 292). W świetle nowych postanowień *Regulaminu* i *Taryfy* podróżny może zrealizować swoje prawo wynikające z art. 17 ust. 4 Prawa przewozowego do uzyskania zwrotu należności za całkowicie niewykorzystany bilet turystyczny po potrąceniu odstępnego.

W kontekście stwierdzenia zaniechania stosowania przez PKP przedmiotowej praktyki nadmienić należy, że konsumenci zostali poinformowani o opisanej powyżej zmianie *Regulaminu*.

Stąd należało orzec jak w punkcie V sentencji niniejszej decyzji.

VI. PKP postawiono również zarzut podejmowania bezprawnych działań godzących w zbiorowe interesy konsumentów, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegających na zamieszczeniu w *Regulaminie* postanowienia o brzmieniu: „*W przypadku braku dyspozycji w sprawie dalszego postępowania z przesyłką - przesyłka podlega likwidacji po upływie 10 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej niż po upływie 5 dni od zawiadomienia osoby uprawnionej o zamierzonej likwidacji.*”, w którym termin przechowywania przesyłek konduktorskich przed przystąpieniem do ich zniszczenia określono w wymiarze, który może zostać uznany za niezgodny z art. 58 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 15 listopada 1984r. Prawo przewozowe.

W relacji do zacytowanego powyżej §21 ust. 14 pkt 1 *Regulaminu* PKP wyjaśniła, że jednym z ważnych warunków nadania przesyłki konduktorskiej do przewozu jest zamieszczenie na zewnętrznym opakowaniu adresów nadawcy i odbiorcy wraz z numerami telefonów oraz określenie jej zawartości. Jeśli odbiorca nie zgłosi się po przesyłkę w wyznaczonym terminie, stacjonarny punkt zwraca się do nadawcy o dyspozycje w sprawie dalszego postępowania z przesyłką. Termin 10-dniowy przeznaczony na złożenie dyspozycji, jak wynikało z dotychczasowego doświadczenia – był zdaniem przewoźnika wystarczający. PKP zwróciła również uwagę, że stacjonarne punkty

przyjęcia i odbioru przesyłek konduktorskich nie są przeznaczone do długoterminowego ich przechowywania i nie mogą być traktowane jako przechowalnie.

Dokonując analizy przedmiotowego postanowienia *Regulaminu* należy jednak mieć na uwadze zasady likwidacji przesyłek, które zostały uregulowane w art. 58 Prawa przewozowego. Zgodnie z art. 58 ust.1 Prawa przewozowego przewoźnik likwiduje przesyłkę w razie:

1. braku wykonalnych wskazówek do usunięcia przeszkody w przewozie lub wydaniu przesyłki,
2. zaginięcia dokumentów przewozowych i braku możliwości ustalenia osoby uprawnionej do rozporządzania przesyłką.

W myśl art. 58 ust. 2 ww. ustawy likwidacji przesyłki dokonuje się w drodze:

1. sprzedaży,
2. nieodpłatnego przekazania właściwej jednostce organizacyjnej,
3. zniszczenia.

Zasadnicze znaczenie dla oceny przedmiotowego postanowienia *Regulaminu* ma jednak art. 58 ust. 3 Prawa przewozowego, zgodnie z którym przewoźnik przystępuje do likwidacji:

1. niezwłocznie po upływie terminu odbioru żywych zwierząt, rzeczy niebezpiecznych lub łatwo ulegających zepsuciu,
2. w pozostałych wypadkach - po upływie 30 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej jednak niż po upływie 10 dni od dnia zawiadomienia uprawnionego o zamierzonej likwidacji przesyłki.

Stosownie zaś do art. 58 ust. 4 Prawa przewozowego jeżeli nie ma możliwości przechowania przesyłki albo przechowanie pociąga za sobą koszty zbyt wysokie w stosunku do wartości przesyłki, przewoźnik może przystąpić do likwidacji przesyłki przed upływem wskazanych powyżej terminów.

Przepisy Prawa przewozowego wprowadzają zasadę, iż w razie braku wykonalnych wskazówek do usunięcia przeszkody w wydaniu przesyłki przewoźnik dokonuje likwidacji przesyłki po upływie 30 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej jednak niż po upływie 10 dni od dnia zawiadomienia uprawnionego o zamierzonej likwidacji przesyłki. Termin ten nie dotyczy jedynie żywych zwierząt, rzeczy niebezpiecznych lub łatwo ulegających zepsuciu, które mogą zostać poddane likwidacji niezwłocznie po upływie terminu ich odbioru. Odstąpienie od 30-dniowego i 10-dniowego terminu jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy przewoźnik nie ma możliwości przechowania przesyłki albo przechowanie przesyłki pociąga za sobą koszty zbyt wysokie w stosunku do wartości przesyłki.

PKP w *Regulaminie* przyjęła natomiast regułę, iż w przypadku braku dyspozycji w sprawie dalszego postępowania z przesyłką - przesyłka podlega likwidacji po upływie 10 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej niż po upływie 5 dni od zawiadomienia osoby uprawnionej o zamierzonej likwidacji. Tymczasem w świetle przytoczonego powyżej przepisu art. 58 ust. 3 pkt 2 Prawa przewozowego termin ten powinien być dłuższy i wynosić odpowiednio co najmniej 30 dni od terminu odbioru przesyłki i co najmniej 10 dni od dnia zawiadomienia uprawnionego o zamierzonej likwidacji przesyłki. Przedmiotowe postanowienie *Regulaminu* było zatem sprzeczne z art. 58 ust. 3 pkt 2 Prawa przewozowego, jego stosowanie przez PKP pozwala na stwierdzenie, iż w okolicznościach omawianego zarzutu spełniona została przesłanka bezprawności zachowania przedsiębiorcy.

Stwierdzenie przez Organ Antymonopolowy stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, wymaga także wykazania, iż w wyniku jej stosowania przez przedsiębiorcę został naruszony zbiorowy interes konsumentów. W odniesieniu do przedmiotowej praktyki oraz praktyk naruszających zbiorowe interesy opisanych we wcześniejszej części niniejszej decyzji istnieje tożsamość po stronie podmiotowej – dotyczą one tego samego przedsiębiorcy, którego działanie dotyka tego samego kręgu konsumentów, a dodatkowo kwestionowane praktyki odnoszą się do świadczonych przez tego przedsiębiorcę usług przewozu, wskazać należy, iż w niniejszej decyzji

skuteczne wykazano już, że zachowanie PKP będące przedmiotem zarzutów naruszyło zbiorowy interes konsumentów. Argumentacja w tym zakresie zawarta w uzasadnieniu punktów I-V sentencji niniejszej decyzji pozostaje aktualna również o odniesieniu do przedmiotowego zachowania PKP. Niemniej w tym miejscu zaznaczyć trzeba, iż omawiana praktyka PKP w szczególności zagrażała interesom ekonomicznym konsumentów. Skrócenie terminu przechowywania przesyłki konduktorskiej poniżej ustawowego minimum, w oczekiwaniu na dyspozycje nadawcy w sprawie dalszego postępowania z nieodebraną przesyłką konduktorską mogło narazić konsumentów na wymierne straty finansowe, będące wynikiem przedwczesnej likwidacji przesyłki.

Jak to już kilkakrotnie podnoszono w uzasadnieniu niniejszej decyzji stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 24 tej ustawy. Zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ww. ustawy, nie wydaje się decyzji, o której mowa w art. 26, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 24. W przypadku określonym w ust. 2 Organ Antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Na mocy Uchwały Zarządu „PKP Przewozy Regionalne” Sp. z o.o. nr 320/2008 w sprawie zmiany nr 3 *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt „PKP Przywozy Regionalne” (RPO-PR)*, która weszła w życie od dnia 29.09.2008r. (karty nr 228-248), §21 ust. 14 pkt 1 uzyskał brzmienie: „*W przypadku braku dyspozycji w sprawie dalszego postępowania z przesyłką - przesyłka podlega likwidacji po upływie 30 dni od terminu odbioru przesyłki, nie wcześniej niż po upływie 10 dni od zawiadomienia osoby uprawnionej o zamierzonej likwidacji.*” PKP dostosowało zatem terminy w jakich przesyłka konduktorska może zostać zlikwidowana do terminu ustawowego wynikającego z art. 58 ust. 3 pkt 2 Prawa przewozowego i tym samym jej zachowaniu w przedmiotowym zakresie nie można już przypisywać cechy bezprawności, co w pełni uzasadnia stwierdzenie zaniechania stosowania przez tego przedsiębiorcę przedmiotowej praktyki. Nadmienić również trzeba, że konsumenci zostali poinformowani przez PKP o przedmiotowej zmianie *Regulaminu*.

W związku z powyższym orzeczono, jak w punkcie VI sentencji niniejszej decyzji.

VII. Zgodnie z treścią art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 tejże ustawy.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniana jest wysokość nakładanych na przedsiębiorców kar. Norma prawna wynikająca z art. 111 ww. ustawy stanowi jedynie, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa między innymi w art. 106 należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy. Stosownie do art. 130 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej, o którym mowa w art. 111, uwzględnia się również okoliczność naruszenia przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 z późn. zm.).

Wskazać również należy, że kara pieniężna może być nałożona na przedsiębiorcę niezależnie od tego, czy dopuścił się naruszenia przepisów ustawy umyślnie, czy też nieumyślnie. Nałożona przez Organ Antymonopolowy kara powinna ponadto pełnić funkcję represyjną (tj. stanowić dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów), a także prewencyjną, dyscyplinującą (tj. zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości). W zależności od stopnia naruszenia przepisów ustawy, ustala się funkcję prewencyjną lub represyjną za wiodącą.

W punktach I - VI sentencji niniejszej decyzji Organ Antymonopolowy stwierdził stosowanie przez PKP praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o jakich mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, uznając zasadność zarzutów postawionych przedsiębiorcy.

W 2007r. PKP uzyskało przychód w wysokości 2.721.448.674,13 (karta nr 207). Maksymalna kara pieniężna, jaka może zostać nałożona na PKP w oparciu o art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynosi zatem 272.144.867,413 PLN.

Ustalając wymiar kary pieniężnej Organ Antymonopolowy wziął w pierwszej kolejności pod uwagę, że PKP jako profesjonalista o długoletnim doświadczeniu rynkowym formułując treść postanowień *Regulaminu przewozu osób, rzeczy i zwierząt* powinna wykazać się odpowiednią starannością i dbałością tak, aby nie zostały naruszone powszechnie obowiązujące przepisy prawa. PKP powinna być świadoma faktu, że zakwestionowane w niniejszej decyzji zachowania są niedopuszczalne w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Świadomość PKP co do zakazu podejmowania działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów powinna być tym większa, jeśli uwzględnić fakt, iż była ona już kilkakrotnie uczestnikiem postępowań prowadzonych przez Organ Antymonopolowy. Dlatego w ocenie Organu Antymonopolowego zachowanie PKP podlegające ocenie w niniejszej decyzji jest efektem niedołożenia staranności, jakiej należałoby oczekiwać od profesjonalnego i doświadczonego uczestnika obrotu rynkowego organizującego usługi o charakterze użyteczności publicznej.

Nakładając na PKP karę pieniężną Organ Antymonopolowy wziął pod uwagę, że postanowienia *Regulaminu* stanowiące przedmiot postawionych PKP zarzutów pozbawiały podróżnych praw przysługujących im na mocy przepisów Prawa przewozowego, w szczególności w zakresie zmiany umowy przewozu lub odstąpienia od niej. Uwzględniono również, iż zakwestionowane w niniejszym postępowaniu zachowania PKP wiązały się z narażeniem najsłabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci, na wymierne straty finansowe, w efekcie czego zagrożone zostały ich interesy o charakterze ekonomicznym. Przy ustalaniu wymiaru kary wzięto także pod uwagę geograficzny zasięg działalności PKP. PKP świadczy usługi przewozu osób i rzeczy na terenie całego kraju.

Ustalając wymiar kary pieniężnej zważono również, iż Organ Antymonopolowy stwierdził wcześniej naruszenie przez PKP przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów. W prawomocnej Decyzji RWA-32/2007 z dnia 21.09.2007r., w punkcie I, uznano za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, o której mowa w art. 23a ust. 2 w zw. z art. 23a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie PKP polegające na niedopełnieniu wynikającego z art. 384 §2 w zw. z art. 384 §1 Kodeksu cywilnego obowiązku zapewnienia konsumentom możliwości łatwego zapoznania się z postanowieniami stosowanej przez PKP „*Taryfy na przewóz osób, rzeczy i zwierząt*”, co narusza obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji i nakazano zaniechanie jej stosowania. W punkcie II.a tej samej decyzji uznano za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie PKP, polegające na niedopełnieniu wynikającego z art. 11 ust. 1 Prawa przewozowego obowiązku podania przez przewoźnika do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty, ustalonych lub stosowanych przez niego taryf, co narusza obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji i nakazano zaniechanie jej stosowania. Zaś w punkcie II.b uznano za praktykę działania tego przewoźnika polegające na niedopełnieniu wynikającego z art. 11 ust. 1 Prawa przewozowego obowiązku podania przez przewoźnika do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty, ustalonych lub stosowanych przez niego cenników, co narusza obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji i stwierdzono zaniechanie jej stosowania w dniu 10 grudnia 2006 r. W punkcie III ww. decyzji nr RWA-32/2007 uznano za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie PKP, polegające na niedopełnieniu wynikającego z art. 11 ust. 2 Prawa

przewozowego obowiązku zapewnienia przez przewoźnika zainteresowanym bezpłatnego wglądu do obowiązujących przepisów przewozowych, co narusza obowiązek udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji i stwierdzono zaniechanie jej stosowania w dniu 1 sierpnia 2006r.

Stwierdzone w niniejszej decyzji praktyki stanowią zatem powtórne naruszenie przez PKP przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co stanowi istotną okoliczność obciążającą przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej.

Miarkując karę pieniężną Organ Antymonopolowy uwzględnił także fakt zaniechania stosowania przez PKP praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów stwierdzonych w punktach I i II oraz V i VI niniejszej decyzji, co w odniesieniu do praktyk objętych punktami II, V i VI sentencji nastąpiło w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów (z dniem 29.09.2008r.), a w odniesieniu do praktyki z punktu I sentencji – w toku poprzedzającego je postępowania wyjaśniającego (z dniem 21.04.2008r.).

Ponadto jako czynnik łagodząco wpływający na wymiar nałożonej kary postanowiono potraktować okoliczność, iż PKP nie utrudniała Organowi Antymonopolowemu prowadzenia postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów dostarczając dokumenty i wyjaśnienia istotne dla rozstrzygnięcia sprawy.

W związku z powyższym ustalono wysokość kary na kwotę 100 000 PLN (słownie złotych: sto tysięcy). W ocenie Organu Antymonopolowego wymierzona kara stanowiąca około 0,038% maksymalnego wymiaru kary przewidzianego w art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i współmierna do możliwości finansowych PKP. Organ Antymonopolowy kierując się potrzebą zdecydowanego przeciwdziałania stosowaniu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dla PKP dolegliwość, a nadto spełniać funkcję prewencyjną i dyscyplinującą tak, aby zapobiec w przyszłości podobnym naruszeniom. Niniejsza kara powinna stanowić zatem przestrożę dla przedsiębiorcy na przyszłość i reperkusję za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Poza wymiarem indywidualnym nałożonej kary należy jednak podkreślić również jej wymiar ogólny, funkcję odstrasżającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie VII sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji. Karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w NBP o/o Warszawa Nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000.

VIII. Stosownie do art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w wyniku postępowania Organ Antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ww. ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

W punktach I-VI niniejszej decyzji Organ Antymonopolowy – w wyniku przeprowadzonego przeciwko PKP postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów stwierdził naruszenie przez ww. przedsiębiorcę art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uznając zasadność każdego z sześciu postawionych temu przewoźnikowi zarzutów. Spełniona została zatem przesłanka wynikająca z art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pozwalająca na obciążenie PKP kosztami przeprowadzonego postępowania, którymi

są dla Organu Antymonopolowego wydatki w kwocie 29,00 PLN związane z prowadzoną w toku tego postępowania korespondencją.

W związku z tym postanowiono obciążyć PKP kosztami postępowania antymonopolowego w wysokości 29,00 PLN (słownie złotych: dwadzieścia dziewięć).

Wobec powyższego postanowiono jak w punkcie VIII sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000 w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ §2 ustawy z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach. W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w pkt VIII niniejszej decyzji, stosownie do treści art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ §1 pkt 2 Kodeksu postępowania cywilnego, należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.